

Katedra: Sociálních studií a speciální pedagogiky

Studijní program: Sociální práce

**Studijní obor
(kombinace):** Penitenciární práce

Domácí násilí Domestic Violence

Bakalářská práce: 09-FP-KSS-4084

Autor:

Václav Záhora

Podpis:

Adresa:

Dělnická 295/15

460 06, Liberec 6

Vedoucí práce: Mgr. Jana Pittnerová

Konzultant:

Počet

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
57	13	0	7	35	0 + 1 CD

V Liberci dne: 15.4.2010

Prohlášení

Byl(a) jsem seznámen(a) s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval(a) samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

V Liberci dne: 15. 04. 2010.

Václav Záhora

Poděkování

Děkuji všem, kteří mi při zpracování práce pomáhali radou, konzultací, nápadem nebo jinou pomocí. Děkuji vedoucí práce paní Mgr. Janě Pittnerové, pracovníkům Intervenčního centra Liberec a své rodině za veškerou poskytnutou pomoc k dokončení práce.

Název bakalářské práce:	Domácí násilí
Název bakalářské práce:	Domestic violence
Jméno a příjmení autora:	Václav Záhora
Akademický rok a odevzdání:	2009/2010
Vedoucí práce:	Mgr. Jana Pittnerová

Resumé

Bakalářská práce se věnuje problematice domácího násilí. V úvodu charakterizuje základní pojmy týkající se domácího násilí. Je zde nastíněna historie legislativního vývoje do současnosti společně s postupy, které může uplatňovat Policie České republiky. Konkrétně jsou uvedeny kontakty na pomáhající instituce v České republice. V závěru teoretické části je i kazuistika případu z praxe. Praktická část řeší statistická data v oblasti domácího násilí v Libereckém kraji v letech 2008 a 2009. Metodou otázky v řízeném rozhovoru se pokouší zjistit příčinu včasného neoznámení projevů domácího násilí. Výsledky jsou zpracovány do grafů. V závěru této bakalářské práce jsou navržena řešení, kterými by mohlo dojít ke snížení počtu pozdního oznámení domácího násilí.

Summary

The Bachelor's work is concerning in a domestic violence issue. The introduction is about basic concepts specification of domestic violence. There is mentioned the history of a legislative process up to present together with procedures which the Police of the Czech Republic can apply. Particularly the contacts for helping institutions in Czech Republic are named there. In the conclusion of the theoretical part is also casuistry of a case from practice. The practical part concerns statistical data of domestic violence in Liberec region in 2008 and 2009. By a question method in a controlled dialogue, it tries to find why evidences of domestic violence are not reported in time. The results are worked in graphs. The conclusion of the work is about finding a solution how to reduce the number of late notices of domestic violence.

Streszczenie

Praca inżyniera dotyczy problemu przemocy w rodzinie. Wstęp zawiera podstawowe pojęcia dotyczące przemocy w rodzinie. Przedstawiona została historia procesu legislacyjnego do dnia dzisiejszego razem z procedurami, które czeska policja może stosować. Wyszczególnione zostały kontakty do instytucji udzielających pomocy na terenie Republiki Czeskiej. W podsumowaniu części teoretycznej znajduje się również kazuistyka przypadku z praktyką. Część praktyczna dotyczy danych statystycznych na temat przemocy w rodzinie w rejonie Liberca w latach 2008 - 2009. Metodą pytań w dialogu kontrolowanym próbuje dowiedzieć się, dlaczego dowody przemocy

w rodzinie nie są zgłaszane w odpowiednim czasie. Wyniki są przedstawione na wykresach. Podsumowanie pracy jest o znalezieniu sposobu zredukowania liczby spóźnionych zgłoszeń przemocy w rodzinie.

Klíčová slova

Domáci násilí, oběť, policie, intervenční centrum, vykázání, ohrožená osoba.

Keywords

Domestic violence, victim, police, intervention centre, expulsion, vulnerable person.

Słowa kluczowe:

Przemoc w rodzinie (przemoc domowa), ofiara, policja, centrum interwencji, deportacja, osoba zagrożona.

Obsah

1 Úvod	9
2 Domácí násilí	11
2.1 Základní pojmy.....	12
2.2 Definice rady Evropy.....	13
2.3 Pojem domácí násilí.....	13
2.4 Charakteristické rysy.....	14
2.5 Výskyt.....	16
3 Formy domácího násilí	17
3.1 Domácí násilí a dopad na děti.....	17
3.2 Muž či žena.....	18
4 Obecný postup při zjištění domácího násilí	20
4.1 Postup policie při oznámení a vykázání.....	20
4.2 Metoda k vyhodnocení oznámení.....	21
4.2.1 Vyhodnocení otázek metody SARA.....	22
4.3 Vykázání.....	23
4.4 Pravidla pro vykázání.....	23
4.4.1 Pravidla pro odbornou pomoc obětem domácího násilí.....	24
5 Mýty o domácím násilí	26
5.1 Formy pomoci oběti.....	28
5.2 Laická pomoc osobě vystavené domácímu násilí.....	28
5.3 Rady obětem domácího násilí.....	29
5.4 Hledání pomoci oběti.....	30
5.4.1 Druhy služeb poskytované obětem domácího násilí.....	30
5.5 Místa poskytující pomoc.....	30
5.5.1 Intervenční centra.....	31
6 Právní úprava	32
6.1 Změna zákona o Policii České republiky ve vykázání.....	32
6.2 Postup bez trestního oznámení.....	34
6.3 Úloha policie při pomoci obětem.....	34
6.3.1 Policejní kazuistika z praxe.....	35
7 Praktická část	36
7.1 Cíle a předpoklady.....	36
7.2 Metody použité k sběru dat.....	36
7.2.1 Výslech.....	36
7.2.2 Pozorování.....	37
7.2.3 Výpověď.....	38
7.3 Charakteristika zkoumaného vzorku.....	38
8 Výsledky rozboru statistických dat	39
8.1 Charakteristika okresu Liberec.....	39
8.2 Věkové rozložení.....	39
8.3 Statistika a grafy vykázání.....	40
8.4 Vyhodnocení předpokladů.....	51
9 Závěr	53
9.1 Doporučení do praxe.....	54
Literatura.....	55
Internetové zdroje.....	55
Zákony.....	56
Publikace.....	57

Seznam zkratk použitých v textu, vysvětlivky

BKB	Bílý kruh bezpečí o.s. (občanské sdružení)
ČR	Česká republika
DONA	DONA linka pomoci osobám ohroženým domácím násilím
DN	Domácí násilí
IC	Intervenční centrum
OSPOD	Orgán sociálně právní ochrany dětí
PČR	Policie České republiky, kde je užito Policie, je tím myšlena Policie České republiky
SARA	Systém otázek zpracovávaných policistou při zjištění domácího násilí
SKPV	Služba kriminální policie a vyšetřování. Složka Policie ČR
WHO	Světová zdravotnická organizace

1 Úvod

Za téma bakalářské práce jsem zvolil problematiku domácího násilí.

Pracuji jako vyšetřovatel Policie České republiky (dále jen policie), útvaru Služby kriminální policie a vyšetřování v Liberci. Současný název vykonávané funkce je komisař. Mimo jiné zpracovávám i trestní oznámení podaná občany na obvodní oddělení policie v rámci celého okresu. Díky tomu jsem v roce 2007 zpracovával první 4 případy domácího násilí oznámené policií v libereckém okresu.

Dne 1. června 2004 nabyla účinnosti novela trestního zákona, která do něj vložila novou skutkovou podstatu trestného činu týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě a domě. Novela z roku 2009 pak od 1.1.2010 označuje toto jednání jako týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Tímto krokem došlo k uzákonění povinnosti orgánů činných v trestním řízení stíhat agresora domácího násilí, a to i bez souhlasu poškozeného.

V roce 2007 vstoupil v platnost novelizovaný zákon č. 135/2006 Sb., na ochranu před domácím násilím. Ten zakotvil nové oprávnění policie v podobě institutu vykázání, který dává policistům pravomoc vykázat násilnou osobu na 10 dní ze společného obydlí. Po tuto dobu se ohroženým osobám věnují pracovníci intervenčních center, poskytující psychosociální a právní pomoc.

Intervenční centra jsou jednou ze služeb sociální prevence podle § 60a zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. V intervenčních centrech je na základě vykázání ze společného obydlí nabídnuta pomoc osobám ohroženým násilným chováním vykázané osoby nejpozději do 48 hodin od doručení kopie úředního záznamu o vykázání.

Od 1. 1. 2009 je pak vykázání konečně zakotveno v zákoně č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, konkrétně v § 44 až § 47 „vykázání“.

Obecně se termínem domácí násilí rozumí násilí páchané mezi jednotlivými členy rodiny, mezi partnery, bývalými partnery, kteří spolu žijí ve společné domácnosti. Převážně se ho dopouští muži vůči ženám - vlastním manželkám, družkám, partnerkám. Domácí násilí je fyzické, psychické nebo sexuální násilí mezi blízkými osobami, ke kterému dochází opakovaně v jejich soukromí a tím skrytě mimo kontrolu veřejnosti. Intenzita násilných incidentů se přitom stupňuje a vede ke ztrátě schopností včas tyto incidenty zastavit a efektivně vyřešit narušený vztah. Domácí násilí se objevuje u lidí všech úrovní vzdělání, bez rozdílů v sociální situaci, bez ohledu na sociální třídy, rasy, etnické skupiny apod. Násilím jako takovým chápeme jakékoliv použití síly vůči druhé osobě.

V teoretické části této práce jsou interpretovány základní pojmy týkající se domácího násilí. Dále se práce zmiňuje o základní charakteristice s přehledem možných způsobů obrany s uvedením praktických dovedností a aplikací teoretických poznatků.

Praktická část porovnává oznámené případy domácího násilí na Intervenční centrum Liberec v letech 2008 a 2009 v rámci Libereckého kraje, neboť v uvedeném období došlo podle názoru zpracovatele práce k největším legislativním změnám v oblasti domácího násilí. Rok 2007 je vynechán úmyslně, neboť v tomto roce se veřejnost ale i sama policie teprve učila rozpoznávat znaky domácího násilí a aplikovat je na příslušné zákony. Výsledky by tedy mohly být více zkreslené. Dále se pokouší řešit otázku, proč oběti domácího násilí neohlásí problém s domácím agresorem na policii ihned po náznaku vzniku problému, popřípadě hned po prvním použití násilí fyzického nebo psychického.

2 Domácí násilí

Domácí násilí nebylo vždy přesně definovatelné a kategorizované. Jako o problému se o něm hovoří zhruba 40 let. Novela trestního zákona s účinností od 1.6.2004 popisuje domácí násilí jako týrání osoby žijící ve společném bytě nebo domě podle § 215a (od 1.1.2010 je to týrání osoby žijící ve společném obydlí jak je uvedeno v § 199 zák. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník). Dne 1.1.2007 nabyl účinnosti zákon č. 135/2006 Sb., na ochranu před domácím násilím, kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. Mimo jiné dal policistům pravomoc vykázat násilnou osobu na 10 dní ze společného obydlí. Od 1. 1. 2009 je pak vykázání zakotveno v zákoně č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. Podle § 44 lze-li na základě zjištěných skutečností, zejména s ohledem na předcházející útoky, důvodně předpokládat, že se osoba dopustí nebezpečného útoku proti životu, zdraví anebo svobodě nebo zvláště závažného útoku proti lidské důstojnosti, je policista oprávněn vykázat tuto osobu z bytu nebo domu společně obývaného s útokem ohroženou osobou (dále jen společné obydlí), jakož i z bezprostředního okolí společného obydlí. Policista je oprávněn tuto osobu vykázat i v její nepřítomnosti. S domácím násilím jsou pak nejčastěji spojovány trestné činy omezování osobní svobody podle § 171, vydírání podle § 175, útisk podle § 177 nebo týrání osoby žijící ve stejném obydlí podle § 199 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku. Přesto i v zákoně jsou určité limity. Ty souvisejí především s nedostatečným pochopením a uchopením fenoménu domácího násilí v policejní ale především v soudní praxi. Proces ochrany před domácím násilím lze tedy sledovat v policejní intervenci, sociální pomoci a soudní ochraně. V policejní praxi pak zákon opravňuje policisty k vykázání násilné osoby na dobu 10 dnů. Tuto dobu může soud prodloužit. Současně s vykázáním je policie povinna uvědomit intervenční centrum a orgán sociálně právní ochrany dětí. Mimo jiné je povinna kontrolovat dodržování zákazu vstupu. Intervenční centrum je specializované pracoviště, jehož kompetence upravuje především § 60a zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Školení pracovníci poskytují ohrožené osobě psychologickou podporu, sociálně právní pomoc a informace pro uvážlivé rozhodnutí o dalších životních krocích. Dále mohou zprostředkovat pomoc dalších pomáhajících profesí a služeb.

Domácí násilí je specifické tím, že k němu dochází vždy v rámci rodinných vztahů mezi nejbližšími osobami a má hluboký dopad na celou rodinu. Postup policie proto musí být citlivý a zároveň dostatečně razantní. Pokud nebude konat efektivně, je takřka jisté, že násilí bude pokračovat a může skončit i tragédií. Podle odborníků byla většina postupů proti násilí garantovaných státem do roku 2007 postavena na násilí mezi cizími lidmi. Dá se však předpokládat, že se domácí násilí odehrává mezi blízkými osobami. Násilná a ohrožená osoba jsou tak citově,

sociálně i ekonomicky závislé. Opakované a dlouhodobé týrání se týká partnerů, kteří se dělí o vzájemné soukromí. K domácímu násilí dochází v soukromí, tedy za zavřenými dveřmi. Jde o násilí, jehož cílem je ovládnout, utlačovat nebo jinak omezovat jinou bytost. Velmi často ponižováním, vyvoláváním strachu a v neposlední řadě také fyzickým a citovým vydíráním. Domácí násilí není jen jedna rvačka nebo jeden příležitostný incident. Jde o opakovanou viktimizaci oběti, tedy dlouhodobě trvající násilí a týrání. Oběť je opakovaně vystavována násilí právě proto, že je mezi ní a pachatelem blízký vztah. To všechno jsou důvody, proč jsou případy domácího násilí mimořádně složité pro všechny zainteresované strany. Každý případ je jedinečný a specifický a vyžaduje od zasahujícího policisty minimálně odbornost, asertivitu a empatii. Nicméně policie není v tomto boji osamocena, je zde celá řada institucí, které mají stejný zájem - ochránit oběti domácího násilí. Pokud policista přijde do rodiny, kde dochází k domácímu násilí, tak by měl mít na paměti, že podle policejních statistik je průměrná doba, než se oběť rozhodne svou situaci řešit, šest let.

2.1 Základní pojmy

- 1) násilná osoba - osoba, která ohrožuje ohroženou osobu na životě, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti a žije s ohroženou osobou ve společném obydlí, a je či byla spolu s ohroženou osobou v intimním, rodinném či jiném obdobném vztahu, a lze důvodně předpokládat, že se tato osoba bude dopouštět i nadále domácího násilí vůči ohrožené osobě;
- 2) ohrožená osoba - osoba, proti které směřuje domácí násilí ze strany násilné osoby;
- 3) společné obydlí - byt nebo dům, který násilná a ohrožená osoba obývají společně, přičemž se vyžaduje jen faktický stav společného bydlení, nikoliv vedení společné domácnosti;
- 4) vykázaní - zásah do vztahu mezi násilnou a ohroženou osobou v podobě rozhodnutí policisty o tom, že násilná osoba musí na dobu 10 dnů opustit společné obydlí a jeho bezprostřední okolí, je přípustné pouze tehdy, je-li to nezbytné k ochraně života, zdraví, práv a svobod ohrožené osoby, a je přípustné i proti její vůli, při vykázaní je upřednostněno právo na ochranu života, zdraví a lidské důstojnosti před právem vlastnickým (užívacím) a právem na nedotknutelnost obydlí;
- 5) vykázaná osoba - násilná osoba, vůči které bylo rozhodnuto o vykázaní nebo o zákazu vstupu do společného obydlí;
- 6) domácí násilí – Hartl heslo „domácí násilí“ vysvětluje jako „uplatňování síly k překonání odporu.“¹

¹ HARTL, Pavel; HARTLOVÁ, Helena. *Psychologický slovník*. 1. vydání. Praha: Portál, 2000. 774 s. ISBN 80-7178-303-X.

2.2 Definice rady Evropy

Rozhodnutí Rady Evropy ze dne 15.3.2001 (2001/220/JHA) schválilo pro řešení otázek domácího násilí následující „definice:

- 1) *oběť* je fyzická osoba, která utrpěla škodu, včetně fyzické nebo mentální újmy, citového strádání nebo ekonomické ztráty v přímé souvislosti se skutky nebo opomenutím a zanedbáním, které jsou porušením trestního zákona členského státu;
- 2) *organizace na podporu obětí* je nevládní organizace právoplatně ustavená v členském státě – poskytuje bezúplatně podporu obětem zločinu a její činnost za odpovídajících podmínek znamená doplnění role státu v této oblasti;
- 3) pojem *trestní řízení* bude chápán v souladu s aplikovatelným národním právem;
- 4) pojem *řízení* bude širěji vykládán tak, že kromě trestního řízení bude zahrnovat veškeré kontakty oběti s kterýmkoli orgánem, státní správou nebo organizací na podporu obětí, navazované ve spojení s daným případem ještě před zahájením trestního procesu, v jeho průběhu a po jeho skončení;
- 5) pojem *mediace v trestních věcech* bude chápán jako snaha o vyjednání odpovídajícího řešení mezi obětí a pachatelem trestného činu, vyvíjená před zahájením trestního řízení nebo v jeho průběhu a mediovaná kompetentní osobou.^{“2}

Podle tohoto Rozhodnutí musí každý členský stát zajistit, aby oběť sehrávala skutečnou a odpovídající roli v systému trestního soudnictví, aby dostala respekt a uznání, aby jí bylo umožněno slyšení a předložení důkazů. Oběť má mít právo na obdržení informací na ochranu svých zájmů.

2.3 Pojem domácí násilí

Domácí násilí je závažný patopsychologický jev. V brožuře, kterou vydává Bílý kruh bezpečí (dále jen BKB), je charakterizováno domácí násilí takto: „Domácí násilí zahrnuje všechny druhy fyzického, sexuálního a psychického násilí ve všech typech intimních vztahů. Nejhoršího násilí se dopouštějí muži na svých partnerkách. Násilí se může objevit také ve formě násilí ženy na muži, ale také ve vztahu osob stejného pohlaví či mezi generacemi.“³

Podle Hartla je domácí násilí „uplatňování síly k překonání odporu“.⁴ Protože nespecifikuje o jakou sílu se má jednat, půjde pravděpodobně o uplatnění jak fyzické tak psychické převahy.

² *Domácí násilí : Přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích*. Mgr. Zuzana Franková, Petra Vitoušová, Bílý kruh bezpečí, o.s.. Praha: P&M, 2002. 143 s. ISBN 80-86284-19-0.

³ Bílý kruh bezpečí. Informační brožura. 44:3.

⁴ HARTL, Pavel; HARTLOVÁ, Helena. *Psychologický slovník*. 1. vydání. Praha: Portál, 2000. 774 s. ISBN 80-7178-303-X.

Ve Slovníku sociální práce vymezuje autor O. Matoušek velice pregnantně definici domácího násilí jako „násilné chování mezi dospělými členy existující domácnosti nebo mezi osobami, které mají společné děti. Je motivováno buď vynucováním něčeho nedosažitelného, nebo může být odplatou, a to i na někom jiném, než byl ten, kdo způsobil křivdu.“⁵

V každém případě se odráží to, že se násilník dopouští domácího násilí v důsledku frustrace některé své potřeby. K takovému jednání může mít vrozené sklony, popřípadě podobné jednání zažíval jako normální ve své rodině.

2.4 Charakteristické rysy

- 1) opakovanost – jednání, které má svůj vývoj, opakované projevy, často trvá velice dlouhou dobu, intervaly mezi jednotlivými útoky se zkracují. Není to tedy jednorázový či ojedinělý incident.
- 2) postupný nárůst intenzity – začíná zpravidla psychickým násilím, postupně se přidává fyzické násilí, útoky směřují proti lidské důstojnosti, posléze proti zdraví, mohou vyústit až v útoky proti životu.
- 3) jasné role – domácí násilí se odehrává mezi blízkými osobami (manželé, partneři, rodiče, děti, prarodiče, vnoučata, sourozenci), kde lze jasně rozlišit roli ohrožené a násilné osoby, role se nezaměňují, nejedná se o tzv. italská manželství.
- 4) soukromí – k násilí dochází zpravidla beze svědků, v soukromí společného obydlí, jednotlivé incidenty se však mohou odehrát i mimo soukromí.⁶

Specifickým znakem domácího násilí je tedy opakování a postupný nárůst intenzity jednotlivých skutků. Pro tuto určitou trvalost a různou intenzitu se násilí stává postupně součástí běžného partnerského života. Policejní náhled pak v minulosti posuzoval jednotlivé skutky izolovaně. Nemusely tedy vždy dosahovat prahu trestné činnosti. Oběti byly mnohdy nuceny čekat na to, až jednání násilné osoby přesáhne hranici mezi morálkou a zákonem. To někdy mohlo vést i k tragickému konci.

Domácí násilí představuje široce rozšířený a zároveň nejméně kontrolovaný druh násilí, který v sobě zahrnuje všechny projevy psychického, fyzického a sexuálního násilí páchaného mezi osobami, které by k sobě měly mít nejbližší. Ještě před několika lety bylo domácí násilí považováno spíše za okrajový problém naší společnosti, ač jde o výrazný společenský fenomén. Nejen výzkumy, ale také samotná praxe ukázala, že domácí násilí se vyskytuje v mnohem více rodinách, než by kdokoli z nás předpokládal.

⁵ MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál s.r.o., 2005. 272 s. ISBN 978-80-7367-368-0.

⁶ *Doporučení bezpečnostního odboru policejního prezidia: Postup při zjištění domácího násilí*. Praha: Policejní prezidium, 2009. Pro vnitřní potřebu PČR.

Domácí násilí většinou není páčáno v afektu - ač jej partner poté vysvětluje či omlouvá nejrůznějšími důvody. Z větší části se jedná o promyšlené činy, které mají za cíl získat moc a kontrolu nad partnerem. Domácí násilí je každodenně přítomné v celém partnerském nebo rodinném světě. Ovládající chování, které může zahrnovat široké spektrum hrubého chování agresora k oběti, nebývá jednorázovou záležitostí. Spíše se jedná o opakované násilí, které svou povahou a intenzitou naplňuje skutkovou podstatu některého z trestných činů, například týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě. Často se také jedná o opakovaně páchané přestupky. Domácí násilí zahrnuje i vážné pohrůžky použití podobného násilí, což může zakládat skutkovou podstatu některých dalších trestných činů.

Podle policejních statistik většina obětí domácího násilí jsou ženy, většina pachatelů muži.⁷ Násilí se v téměř absolutní většině dopouštějí muži na svých současných či bývalých partnerkách. Mezi oběťmi domácího násilí ovšem mohou být i děti a staří rodiče. Domácí násilí se často objevuje po narození 1. dítěte. Příčina ovšem nebude jen v pracovním či osobním stresu násilníka, alkoholismu či užívání drog. Vliv lze předpokládat jak v nerovnováze moci mezi partnery, tak i v toleranci domácího násilí společností. Velmi často jsou potom sklony k domácímu násilí zjišťovány již v samotném dětství násilné osoby a v chybách v její výchově. Nejčastěji potom v příkladu vlastních rodičů.

Podle Vágnerové „je člověk většinou schopen svoje agresivní chování ovládat a proto může vlastní sklon k agresivitě potlačovat. Schopnost sebeovládání může být oslabena, např. nastrádanou zátěží vnějších vlivů, somatickou chorobou, organickým postižením mozku apod. K agresivnímu jednání dojde v důsledku selhání v oblasti autoregulace. Člověk se neovládne a jedná v rozporu s vlastními motivy i přijatými sociálními normami. Jde o situace, kdy se člověk sám takto chovat nechtěl, ale přesto nakonec tak jednal a jedná. Svoje chování pak lidé obvykle nějak ospravedlňují. Potřebují si uchovat pozitivní sebehodnocení a vyhnout se, pokud možno, pocitům viny.“⁸ Proto jsou známy případy, kdy ohrožená osoba, nejčastěji tedy žena, svoje oznámení o agresivním, násilném chování svého partnera po nějaké době odvolá. Obvykle s uvedením, že se partner omluvil, projevil lítost, či slíbil, že se to už nikdy nestane. Z praxe zpracovatele této práce a z konzultací s kolegy z oboru vyplynulo, že v Libereckém kraji přibližně polovina těchto zrušených věcí končí oznámením novým. Bohužel se agresivní jednání násilníků v těchto případech stupňuje a s tím i následky pro ohroženou osobu.

⁷ *Statistický přehled*. PČR. Liberecký kraj. Vnitřní intranetová síť PČR, 2010.

⁸ VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. vyd. druhé. Praha: Portál, s.r.o., 2000. 444 s. ISBN 80-7178-496-6.

2.5 Výskyt

Podle Čírtkové „mezi základní a nezpochybnitelná fakta o domácím násilí patří především jeho rozšířenost, vysoká latence a také závažnost jeho důsledků pro přímo postižené rodiny i celou společnost. Podle expertů představuje domácí násilí vůbec nejrozšířenější formu agrese mezi lidmi. Lidé mají větší pravděpodobnost, že budou napadeni, zraněni, týráni či zabiti doma a ze strany svých blízkých, než kdekoli jinde a od kohokoli jiného ze společnosti. Konkrétní údaje o výskytu domácího násilí se ovšem v různých výzkumech liší. Pohybují se v intervalu 10 - 30 %, některé empirické sondy však uvádějí i vyšší údaje. Poměrně široký rozptyl výsledků mezinárodních studií lze vysvětlit odlišnostmi v definicích domácího násilí, tj. na které konkrétní jevy domácího násilí se výzkumníci táží, a také odlišnostmi v použité metodice.“⁹

Žádné násilí, tedy ani domácí násilí, není ovšem soukromou záležitostí. Nezastupitelnou úlohu při vyhledávání a omezování domácího násilí má policie. Té ze zákona vyplývá mimo dalších povinnost chránit bezpečnost osob a majetku, odhalovat trestné činy a zjišťovat jejich pachatele, konat vyšetřování v trestních i přestupkových věcech. Často pak je policie kritizována za pasivní přístup k řešení domácího násilí především v těch případech, kdy dojde k vážným škodám na zdraví oběti nebo dokonce na životě. Změnami systémového řešení se policie dostala do klíčové role, neboť ve většině případů bývá jako první v kontaktu s obětí. Od konce 20. století by se však *oběť mohla nazývat „zapomenutou osobou“ v systému trestní justice.*¹⁰ Významnější pozornost je věnována zajištění řádného procesu obžalovanému, kterému jsou poskytovány všechny možnosti prokázat nevinu nebo předložit důkazy na svou obhajobu. Stejná pozornost však není věnována oběti. Očekává se, že jí pomoc zajistí stát a že tedy není přímo nutné zapojovat ji do trestního řízení. Mnoho obětí tak mohlo čelit necitlivému zacházení ze strany policie. Jednalo se především o zranitelnější oběti, jako jsou např. oběti domácího násilí. Z tohoto poznatku může vycházet hypotéza, že oběti domácího násilí neoznamují své problémy hned v jejich počátku právě pro špatné zkušenosti s jednáním s policií. V praktické části se pokusíme odpovědět, zda tomu tak je.

⁹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. vyd. 1. Praha: Grada Publishing, a.s., 2008. 160 s. ISBN 978-80-247-2207-8.

¹⁰ DUFKOVÁ, Ivana. *Domácí násilí se zaměřením na problematiku obětí*. Praha, 2005. 70 s. Učební pomůcka. Střední policejní škola Ministerstva vnitra v Praze. Pro vnitřní potřebu.

3 Formy domácího násilí

Fyzické násilí

- např. facky, kopance, škrcení, rány pěstí či jiné fyzické útoky, ohrožování zbraní. Může být namířeno proti ohrožené osobě či jejím dětem (popř. vůči zvířeti).

Psychické násilí

- nadávky, bezdůvodné obviňování, pokořující poznámky či gesta, podceňování osobnosti, ponižování či zesměšňování ve společnosti, vyhrožování fyzickým násilím, zastrasování, nečestné ovlivňování dětí, odepírání spánku či potravy, vydírání sebevraždou.

Sexuální zneužívání

- donucení k sexu násilím nebo výhrůžkami i tehdy, není-li o sex zájem, nucení k sexuálním praktikám, které nejsou obvyklé.

Sociální izolace

- bránění v návštěvách rodiny či přátel, sledování telefonátů, pronásledování, nečekané kontrolní návštěvy či telefonáty.

Ekonomická kontrola

- omezování přístupu k penězům, neposkytnutí peněz na provoz domácnosti, případně i snaha zakázat chodit do práce.¹¹

3.1 Domácí násilí a dopad na děti

Rozborem statistických dat zpracovaných pro BKB bylo zjištěno, že pokud vyrůstají v rodině s výskytem domácího (partnerského) násilí děti, ve většině případech dochází k násilí v jejich přítomnosti (80-90%)¹². Dopad na jejich psychický vývoj je potom značný. Jedná se především o:

- 1) Aktuální psychický dopad - u dětí, které jsou v rodinách svědky domácího násilí, lze často pozorovat psychickou labilitu, pomočování, koktavost, plačtivost, poruchy příjmu potravy, sklony k depresivnímu a sebevražednému jednání.
- 2) Přenášení vzorců chování v jejich dospělém životě - agresori i oběti domácího násilí ve většině případech vyrůstali v rodině, kde se násilí vyskytovalo jako způsob jednání.

Vzhledem k těmto následkům prosazuje Světová zdravotnická organizace (dále jen WHO) pohlížet na děti - svědky domácího násilí, jako na děti, které jsou samy oběťmi týrání. Přes zákonné změny soudy v ČR bohužel dosud tento pohled příliš nereflektují a v situacích, kdy se jedná

¹¹ Doporučení bezpečnostního odboru policejního prezidia : Postup při zjištění domácího násilí. Praha: Policejní prezídium, 2009. Pro vnitřní potřebu PČR.

¹² Statistiky vypracované pro BKB. Dostupné z <http://www.bkb.cz/>.

o úpravu styku s dětmi v rozvodovém řízení, často hájí spíše zájmy rodiče - agresora. Podle policejní evidence nebyl do konce roku 2006 vydán rozsudek, který by zakázal styk rodiči - agresorovi s dětmi z důvodu týrání osoby žijící ve společné domácnosti.¹³

3.2 Muž či žena

Tati a byla tě někdy tvoje maminka? Ne, jenom ta tvoje.

Tato věta z filmu režiséra Zdeňka Trošky Slunce, seno a pár facek z roku 1989 odlehčuje úvod kapitoly o domácím násilí páchaném na mužích. Pokud bylo domácí násilí na ženách nejméně do roku 1989 tabu, potom domácí násilí na mužích páchané ženami je v některých společenských vrstvách tabu dodnes. Obecně byla zažitá skutečnost, že domácí násilí páchá muž na ženě. Právní úpravy po roce 1989 naštěstí registrovaly i další aspekty a tak pohlaví násilné nebo ohrožené osoby není zákonem v této oblasti nijak preferováno. Pravdou ovšem zůstává, že podle policejních statistik je velká většina, víc než 90 % oznámení domácího násilí, páchána mužem na ženě.¹⁴ Podle Vágnerové „není postoj veřejnosti k násilí páchaném na ženách jednoznačně negativní, na rozdíl od postoje k násilí na dětech. U žen se s větší pravděpodobností předpokládá vlastní zavinění, např. provokace nebo nepřijatelné jednání. Obecně přijímaný názor, že si ženy za své bití mohou samy, je součástí postojového stereotypu, platného v naší sociokulturní oblasti. Obecná tolerance k náznakům násilí vůči ženám funguje jako jeho nepřímá podpora. Lidé, kteří se chovají násilně, patří podle tohoto pojetí do kategorie odlišných, patologických jedinců.“¹⁵ Podle Čírtkové „mezi základní a nezpochybnitelná fakta o domácím násilí patří především jeho rozšířenost, vysoká latence a také závažnost jeho důsledků pro přímo postižené rodiny i celou společnost. Podle expertů představuje domácí násilí vůbec nejrozšířenější formu agrese mezi lidmi. Lidé mají větší pravděpodobnost, že budou napadeni, zraněni, týráni či zabiti doma a ze strany svých blízkých, než kdekoli jinde a od kohokoli jiného ze společnosti. Konkrétní údaje o výskytu domácího násilí se ovšem v různých výzkumech liší. Pohybují se v intervalu 10 - 30 %, některé empirické sondy však uvádějí i vyšší údaje. Poměrně široký rozptyl výsledků mezinárodních studií lze vysvětlit odlišnostmi v definicích domácího násilí, tj. na které konkrétní jevy domácího násilí se výzkumníci táží, a také odlišnostmi v použité metodice.“¹⁶

¹³ *Statistický přehled*. PČR. Liberecký kraj. Vnitřní intranetová síť PČR, 2010.

¹⁴ *Statistický přehled*. PČR. Liberecký kraj. Vnitřní intranetová síť PČR, 2010.

¹⁵ VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. druhé. Praha: Portál, s.r.o., 2000. 444 s. ISBN 80-7178-496-6.

¹⁶ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. vyd. 1. Praha: Grada Publishing, a.s., 2008. 160 s. ISBN 978-80-247-2207-8.

Podle informací občanského sdružení Acorus není cílová skupina mužů jako obětí domácího násilí velká. Muži jsou obětmi domácího násilí ve 2-5%.¹⁷ Je obecně známo, že málokterý muž veřejně přizná, že je svojí ženou týrán. Jeho obraz jako oběti domácího násilí nepatří do vžité role mužské charakteristiky, je společensky nepřijatelný. BKB poskytuje pomoc i týraným mužům. Podle odborníků je mužských obětí domácího teroru ve skutečnosti mnohem víc, než se uvádí ve statistikách. Mluví se o tom, že urážky, ponižování, zesměšňování, vydírání a napadení zažil každý třetí český muž. Zjistit přesná čísla ovšem není z výše uvedených důvodů možné.

Podle průzkumu provedeného v roce 1998 v Holandsku a zveřejněného na stránkách BKB z 1000 respondentů prodělalo skutečné fyzické domácí násilí 35 % mužů a 34 % žen. Muži, na rozdíl od žen, byli častěji (v 61 %) obětí násilí menší intenzity a mnohem více to skrývali.¹⁸

Tabulka č. 1 – street kontakty – základní data - přehled osob, které navštívili a kontaktovali přímo Intervenční centrum v Liberci.

STREET KONTAKTY - základní data						
	1. pololetí		2. pololetí		rok 2008	
	součet	%	součet	%	součet	%
manželé	26	49%	22	38%	48	43%
rozvedení manželé	5	10%	9	15%	14	13%
druh/družka	14	26%	15	26%	29	26%
mezigenerační n.	8	15%	12	21%	20	18%
týraný muž	0	0%	4	7%	4	4%
psychické násilí	11	21%	15	26%	26	24%
stalking	6	11%	0	0%	6	5%
jednorázový kontakt	9	17%	17	29%	26	23%
opakovaný kontakt	44	83%	41	71%	85	77%
kontakt se zachráncem	8	15%	5	9%	13	12%
počet případů	53	100%	58	100%	111	100%

Z tabulky vyplývá, že v Libereckém kraji v roce 2008 z celkového počtu ohrožených osob 111, které kontaktovali přímo Intervenční centrum Liberec, byli 4 muži vedeni jako ohrožená osoba, což jsou přibližně 4 % z celkového počtu.

¹⁷ Informace o domácím násilí [online]. Praha: 2010 [cit. 2010-03-07]. Acorus, občanské sdružení, pomoc osobám ohroženým domácím násilím. Dostupné z WWW: <<http://www.acorus.cz/cz/informace-o-domacim-nasili.html#sdfootnote4sym>>.

¹⁸ BKB, Domácí násilí [online]. Praha: BENETA.cz, 2007 [cit. 2010-03-09]. Bílý kruh bezpečí, o.s. Dostupné z WWW: <<http://www.domacinasili.cz/>>.

4 Obecný postup při zjištění domácího násilí

Na tomto místě je nutné zdůraznit, že postup řízení závisí i na aktivitě ohrožené osoby, tedy že ona sama se musí rozhodnout, že situaci chce řešit soudní cestou a musí podat návrh na vydání předběžného opatření, případně návrh na zahájení řízení ve věci samé.

Oběti domácího násilí se mohou také samy obrátit na intervenční centra, v nichž pracují speciálně vyškolení pracovníci. Profesionální pomoc nejen obětem domácího násilí, ale všem obětem trestné činnosti poskytuje např. Bílý kruh bezpečí, který kromě přímé a konkrétní pomoci významným způsobem přispěl k řešení tohoto závažného celospolečenského problému. Tomuto centru se podařilo pojem „domácí násilí“ dostat jak do povědomí společnosti, tak především do popředí pozornosti zákonodárců a byla přijata nová právní úprava zahrnující institut vykázání. Bílý kruh bezpečí provozuje také telefonickou linku s nepřetržitým provozem pro oběti domácího násilí – DONA linka, jejíž pracovníci (specialisté na problematiku domácího násilí) poskytnou volající oběti informace o možnostech řešení, rady a kontakty na další služby pomoci.¹⁹

Řešení problému domácího násilí není jednoduchou záležitostí. Vystoupit ze začarovaného kruhu domácího násilí představuje pro oběť vždy velkou dávku odvahy a síly. Je důležité přesvědčit oběť, aby se nebála obrátit se na policii a další pomáhající instituce, které jí poskytnou svou pomoc a radu. Významný je však i vklad celé společnosti při řešení tohoto problému. Domácí násilí nesmí být přehlíženo a v žádném případě nijak tolerováno. Každý, kdo má podezření, že v jeho okolí dochází k domácímu násilí, by měl na tento problém upozornit, byť i jen prostým předáním informací a kontaktů na pomáhající instituce, aby sama oběť získala informace o tom, že domácí násilí není něčím, co musí snášet.

4.1 *Postup policie při oznámení a vykázání*

- 1) Úkolem policie v případech oznámení incidentu je nejen šetření v rámci přestupkového nebo trestního řízení, ale zejména ochrana ohrožené osoby. Pozornost policisty musí být proto přednostně zaměřena na pomoc ohrožené osobě a na zastavení dalšího nebezpečného útoku.
- 2) Vykázání je opatřením netrestního charakteru, které je preventivní reakcí na nebezpečné chování násilné osoby z hlediska rizika hrozby budoucích útoků. Nenahrazuje sankci za chování násilné osoby.
- 3) Vykázání lze vykonat i bez souhlasu ohrožené osoby.
- 4) Při vykázání je upřednostněno právo na ochranu života, zdraví, svobody a lidské důstojnosti před právem vlastnickým (uživacím) a právem na nedotknutelnost obydlí.

¹⁹ Bílý kruh bezpečí. Informační brožura.

- 5) Policista je povinen jednat s násilnou i ohroženou osobou tak, aby jim v souvislosti s policejním zákrokem nevznikla bezdůvodná újma a byla zachována přiměřenost zásahu do ústavně zaručených práv a svobod.²⁰

V rámci přijetí oznámení od ohrožené osoby sepíše policie protokol o trestním oznámení popřípadě úřední záznam o podání vysvětlení podle § 158 odst. 5 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád. Oba protokoly mají shodnou důkazní i vypovídající hodnotu pro následné řízení. Oznámení je pak součástí tzv. vyšetřovacího spisu.

4.2 Metoda k vyhodnocení oznámení

Otázky k vyhodnocení oznámení (dále jen metoda SARA) byly předloženy policistům bezpečnostním odborem Policejního prezidia PČR. Původ metody je v Kanadě. Odtud byla aplikována ve Švédsku a konečně ve spolupráci s BKB a dalšími odborníky byla provedena její realizace do právních podmínek České republiky. Realizační tým šesti osob vedla PhDr. Ludmila Čírtková, členka představenstva Bílého kruhu bezpečí. Metoda byla zpracována v letech 2005 až 2006 a produktem byla česká verze. Na základě vyhodnocení odpovědí na přesně stanovené otázky, na které se odpovídá systémem ano x ne, lze zjistit, že v daném případě jde o jednání mající znaky domácího násilí. K vyplňování otázek metody SARA však nelze přistupovat jako k vyplňování dotazníku. Policista vyplňující odpovědi musí jednat klidně a objektivně. Svým vystupováním prokazuje, že ví, co má dělat.

Měl by vyjádřit svůj zájem a pochopení. Zaměřit se na zájmy oběti a projevit jí patřičnou zdvořilost. Neslibovat nic, co nelze splnit a zaujmout nestranný postoj. Vysvětlit oběti, co policie ve věci dělá a co udělá do budoucna.

Jisté chyby jsou potom při přepisu výpovědi oběti do tzv. policejní řeči. Tedy mluvy upravené policejní praxí ve snaze přizpůsobit výsledek co nejvíce znění odpovídajícího § příslušného zákona, ve snaze předejít „problémům“ s právní kvalifikací a dalším šetřením věci. Proto je nutné úvodní rozhovor realizovat pokud možno v soukromí bez přítomnosti dalších osob. Minimalizovat je nutné i přerušování rozhovoru například telefonováním. Oběť necháme vypovídat jí vlastním přirozeným způsobem, který se doslovně zaznamená do protokolu. V závěru musí policista určitě poděkovat za pomoc policii. Zopakuje a utvrdí tak správnost rozhodnutí k učinění oznámení a dotáže se, zda jí jsou jasné všechny předané informace.

²⁰ Policejní prezidium ČR. *Závazný pokyn policejního prezidenta č. 200/2008*. Interní nařízení.

4.2.1 Vyhodnocení otázek metody SARA

1) *Násilí vůči blízké ohrožené osobě*

- Dopouští se násilná osoba závažného fyzického nebo sexuálního násilí?
- Vyhrožuje závažným násilím, sděluje své násilné úmysly?
- Dochází ke stupňování fyzického/sexuálního násilí nebo výhrůžek a úmyslů ze strany násilné osoby?
- Porušuje násilná osoba příkazy soudu a jiná nařízení?
- Má násilná osoba názory a postoje, které schvalují násilí?

2) *Obecné sklony násilné osoby k násilí*

- Dopouští se obecné kriminality?
- Jsou informace o problémech v předchozích vztazích?
- Má násilná osoba pracovní nebo finanční problémy?
- Má násilná osoba problémy s toxikomanií a jinými závislostmi?
- Má násilná osoba problémy v oblasti duševního zdraví?

3) *Zranitelnost ohrožené osoby*

- Chová se ohrožená osoba rozporuplně ve vztahu k násilné osobě?
- Má z násilné osoby extrémní strach?
- Má ohrožená osoba problém se zajištěním svého bezpečí?
- Existují objektivní překážky, které brání zajištění bezpečí pro ohroženou osobu (nejenom v místě bydliště, ale i v zaměstnání)?
- Má ohrožená osoba závažné osobní problémy?

Na základě těchto zjištěných informací by měl policista vyhodnotit aktuální situaci, odhadnout závažnost hrozby a přijmout opatření, která eliminují další ohrožení. Měl by vědět, že i výskyt malého počtu rizikových faktorů může signalizovat maximální ohrožení. Přítomnost vyššího počtu těchto faktorů vždy znamená vysokou míru ohrožení. Podle doporučení Policejního prezidia při 5 a více odpovědích ANO jde o případ domácího násilí a je nutné tak k podávanému oznámení přistupovat. U vyhodnocení této metody hraje svoji roli i zkušenost z prvního dojmu ohrožené osoby na policistu. Vyplatí se zpracovat tuto metodu ve skupině, která se skládá z policistů přivolaných na místo činu, kde je pácháno domácí násilí. Dále je v této skupině policista přijímající prvotní oznámení a zkušený policista - odborník na problematiku domácího násilí. Dále je nutné provést rychlé šetření v místě bydliště, u nejbližších příbuzných a u sousedů, ovšem s přihlédnutím na okolnosti případu. Pokud takovéto informace nelze nebo není taktické získat ihned, je nutné soustředit se na výslech oznamovatelky. Výslech by měl být skutečně podrobný.

4.3 Vykázání

Nový způsob řešení domácího násilí přinesl zákon č. 135/2006 Sb., na ochranu před domácím násilím, který zakotvil nové oprávnění policie v podobě institutu vykázání. Od 1. ledna 2007 je policie oprávněna násilnou osobu ze společného obydlí vykázat, pokud její chování vykazuje určité znaky domácího násilí. Vykázání je tedy preventivním opatřením směřujícím k ochraně ohrožené osoby a je ukládáno bez ohledu na případnou právní kvalifikaci jednání násilné osoby. Jinak řečeno, policie může násilnou osobu vykázat vždy tehdy, zjistí-li, že se v dané věci jedná o případ domácího násilí. Současně pak může být jednání násilné osoby vyšetřováno v rámci trestního řízení. Lze-li jednání násilné osoby kvalifikovat jako trestný čin, případně nedosáhlo-li jednání násilné osoby intenzity trestného činu, je zahájeno přestupkové řízení. Další novelu přinesl zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, konkrétně v § 44 až § 47 „vykázání“.

Zjistí-li policie, že se v daném případě jedná o případ domácího násilí a hrozí zde také další útoky, je oprávněna násilnou osobu na místě ze společného obydlí vykázat. Součástí vykázání je zákaz vstupu do společného obydlí a jeho bezprostředního okolí na dobu 10 dnů. Policista takto rozhodne z úřední povinnosti, tzn. pokaždé, jsou-li pro takový postup splněny a zjištěny podmínky. Souhlas ohrožené osoby se přitom nevyžaduje.

4.4 Pravidla pro vykázání

- 1) Zjistí-li policie, že se v daném případě jedná o případ domácího násilí a hrozí zde také další útoky, je oprávněna násilnou osobu na místě ze společného obydlí vykázat a současně s tím jí zakáže vstup do společného obydlí a jeho bezprostředního okolí na dobu 10 dnů. Tato doba nemůže být v žádném případě zkrácena. Policista takto rozhodne z úřední povinnosti, tzn. pokaždé, jsou-li pro takový postup splněny podmínky. Souhlas ohrožené osoby se nevyžaduje.
- 2) Vykázaná osoba je povinna neprodleně opustit společné obydlí a vydat policii klíče od společného obydlí. Před tím je jí umožněno si za přítomnosti policie vzít ze společného obydlí výlučně věci sloužící její osobní potřebě, osobní cennosti a dokumenty. Policie poskytne vykázané osobě informace o možnostech ubytování v daném místě, případně jí umožní si ubytování telefonicky zajistit z policejní služebny. Vykázanou osobu policisté poučí o jejích právech a povinnostech.
- 3) Do 24 hodin (podle situace spíše 1x za dobu vykázání) je pak vykázaná osoba oprávněna si za asistence policie vyzvednout další osobní věci nebo věci nezbytné pro podnikání či výkon povolání. To ale neplatí, pokud je jednání násilné osoby tak závažné a agresivní, že hrozí

bezprostřední pokračování v ohrožování partnera, a je na místě podání návrhu na vzetí do vazby.

- 4) Ohrožená osoba je policií poučena o možnosti využití psychologických, sociálních nebo jiných služeb v oblasti pomoci obětem násilí. Policie předá ohrožené osobě kontakty na pomáhající instituce v místě bydliště a kontakty na linky s nepřetržitým provozem. Dále poučí ohroženou osobu o možnosti podat návrh soudu na vydání předběžného opatření podle § 76b zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.
- 5) Do 24 hodin od vstupu do společného obydlí policie vypracuje písemně Rozhodnutí o vykázání. To do 24 hodin doručí intervenčnímu centru, které bezodkladně (nejdéle do 48 hodin) kontaktuje ohroženou osobu a nabídne jí svou pomoc. Ta zahrnuje jednak pomoc psychologicko-sociální, ale také pomoc při uplatňování práv ohrožené osoby, např. pomoc při podání návrhu na prodloužení doby vykázání.
- 6) Do 3 dnů od vydání rozhodnutí o vykázání policie provede kontrolu, zda rozhodnutí o vykázání dodržuje vykázaná i ohrožená osoba. O tom sepiše policista vždy úřední záznam. Jestliže vykázaná osoba nerespektuje rozhodnutí o vykázání a zdržuje se ve společném obydlí či v bezprostředním okolí společného obydlí, na něž se vykázání vztahuje, dopouští se přestupku podle § 46 odst. 1 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, a v případě opakovaného nebo závažného porušení (např. útoky na ohroženou osobu) se dopustí trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí podle § 171 odst. 1 písm. e) zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon.²¹

4.4.1 Pravidla pro odbornou pomoc obětem domácího násilí

Má-li být pomoc obětem domácího násilí kvalitní a účinná, je třeba dodržet základní pravidla:

- hlavní prioritou by mělo být zajištění bezpečí oběti;
- policie v žádném případě nesmí shledávat oběť odpovědnou za násilí;
- násilné činy jsou trestné a podle toho se musí posuzovat;
- pro násilí není žádná omluva, pachatel musí převzít zodpovědnost za své chování;
- policie nesmí podceňovat závažnost případů domácího násilí;
- ohrožené oběti je nutné poskytnout veškeré informace;
- policie není jedinou institucí, která může oběti zajistit pomoc – nutná je spolupráce s dalšími

²¹ *Doporučení bezpečnostního odboru policejního prezidia: Postup při zjištění domácího násilí.* Praha: Policejní prezidium, 2009. Pro vnitřní potřebu PČR.

pomáhajícími profesemi;

- v případech, kdy oběť násilníka omlouvá, jde o nejzávažnější případy domácího násilí a je nutné k nim tak přistupovat.

Toto je výčet pravidel daných policií zákonem. Na případy domácího násilí však nelze použít žádnou šablonu. Každý případ musí být vyhodnocen individuálně. Paušalizaci lze použít snad jen u zpracování povinných písemností. Vše ostatní je nutné řešit s citem pro danou situaci, aby bylo možné domácí násilí identifikovat. Protože ohrožené osoby často trpí studem, je nutné zachovat soukromí při výslechu. Doplňujícími otázkami je nutné si vzájemně vyjasnit intenzitu domácího násilí - ohrožené osoby mají tendenci minimalizovat. Při konečném vyhodnocení je také nutné mít na paměti, že skutečnost může být ještě horší, než ohrožená osoba uvádí. K takovému jednání má hned několik omluvitelných důvodů. Jednak již zmíněný stud před „cizí“ osobou – policistou, potom omezené interpretační a paměťové možnosti. Špatné věci se snaží ohrožená osoba vytěsnit ze své paměti a při výpovědi si je nechce připomínat.

5 Mýty o domácím násilí

Mezi lidmi se velmi často vyskytují různé názory na problematiku a příčinu domácího násilí. Tyto názory nemají univerzální platnost a proto bývají označovány jako mýty. Následující mýty o domácím násilí jsou nashromážděny jak ze soukromého života, tak ze studia a především z policejní praxe.

- *Neměl bych se do toho plést. Není to moje věc.* - Žádný případ domácího násilí není soukromou záležitostí zúčastněných osob. Výskyt domácího násilí je alarmující. Násilí v rodinách je nebezpečné, má vzrůstající intenzitu, samo od sebe nepřestane. Pravda o domácím násilí je obvykle ještě horší, než to, co vyšlo momentálně najevo. U extrémních podob domácího násilí má oběť spíše tendenci minimalizovat a bagatelizovat závažnost výbuchů domácího násilí. Je to její přirozený obranný mechanismus.
- *Je to jenom „itálie“.* - Spousta lidí se domnívá, že o domácí násilí v žádném případě nejde, že je přeci nesmysl, aby týral a bil pouze jeden partner druhého, přeci si to nenechá líbit a vše mu vrátí.
- *Domácí násilí se týká jen sociálně slabších vrstev.* - Domácí násilí se vyskytuje ve všech sociálních skupinách. Není přitom podstatné, v jakém společenském postavení se oběť nebo pachatel nachází, ani jaké mají vzdělání.
- *Ženy mají násilí rády.* - Tento nesmyslný mýtus může být podporován určitým obchodním průmyslem. Prakticky nikdo však netouží žít ve vztahu s někým, kdo používá hádky, bití, týrání a omezování jako běžný způsob života.
- *Je to chyba oběti.* - „Ve hře je obecná úvaha, že vina ve vztahových problémech není nikdy pouze na jedné straně. Jinak řečeno, záleží na jednání obou partnerů, neboť agrese může být i vyprovokovaná. Domácí násilí je však natolik odlišným problémem, že předpoklad o vyprovokování na něho nelze plně vztáhnout. Místo otázek typu „proč ji uhodil?“ je nutné zdůrazňovat základní práva osoby, tedy i to, že „nikdo nemá právo omezovat druhého, ubližovat druhému a působit mu záměrně bolest.“²²
- *Měla by ho opustit.* - „Policisté a další odborníci, kteří přichází do styku s oběťmi domácího násilí, jsou často konfrontováni s nepříjemnou situací, že oběť není připravena opustit tyranizujícího partnera, ačkoliv jiné řešení problémové situace není možné. Lze těžce chápat, proč oběť svou pasivitou udržuje násilí dále v chodu. Moment vystoupení ze vztahu je pro oběť domácího násilí vždy kritický. Hrozba násilí se dramaticky zvyšuje právě v okamžiku, kdy oběť oznámí svůj úmysl odejít. Domácí násilník má pocit, že ztrácí

²² Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod.

kontrolu a moc nad svou dosavadní obětí, je zahrán do kouta a proto bývá připraven použit i tvrdší praktiky domácího násilí. Je to právě strach, který mnoha obětem brání v tom, aby od svého trýznitele odešly. Právě zde by se měl změnit úhel nazírání. Místo otázek proč ho neopustí je vhodnější se ptát, proč společnost domácí násilí toleruje?²³

- *Nevypadá jako oběť, kterou by někdo bil.* - „Je chybou být přesvědčen o tom, že vím, jak vypadá typická oběť domácího násilí.“²⁴ Domácí násilí má mnoho podob a postihuje partnerské a rodinné vztahy bez ohledu na materiální zázemí rodiny, na vzdělání či profesi jeho aktérů. Odehrává se na průřezu celým spektrem společenského postavení.
- *Týrá ji a bije, protože pije.* - Drogy a alkohol slouží často jako omluva pro hrubé chování. Samy o sobě však nejsou příčinou domácího násilí. Alkoholové opojení může zvýšit intenzitu útoku. Hlavní problém je v používání násilí. U domácího násilí by pachatel týral svou oběť i za střízlivá, proto ani léčba alkoholismu nepřináší úlevu, je třeba pracovat i s násilnickým chováním.
- *Není nic, co bych mohl říci nebo jak bych mohl pomoci.* - Můžou se vyskytnout případy, kdy má odborník - profesionál pocit, že nemůže nijak pomoci. Je přitom jedno, zda jde o policistu nebo specializovaného odborníka. Vhodná slova však mohou i v těchto případech představovat z pohledu oběti účinnou pomoc.

²³ Teorie morálního ospravedlnění. Agresori páchají násilí většinou tam, kde se domnívají, že chování oběti je mimo morálně přijatelné meze (Katz 1988; Luckenbill 1977). Pachatel věří, že chování oběti je třeba napravit. Vnější pozorovatelé to vnímají jako surový nátlak, ale pachatelé vidí sami sebe jako obránce dobra. Agresori mají tendence vnímat sebe jako ty, kdo napravují morálně pokřivené jednání, což je zároveň cílem jejich útoku. Jeden z agresorů toto pojetí ztělesnil, když řekl: „Co byste dělali vy, kdybyste měl za ženu takovou mrchu?“ V případech násilí mezi partnery je jak pro oběť, tak pro pachatele těžší z eskalujícího konfliktu „uniknout“ než v případech násilí mezi cizími osobami nebo známými (Straus a Hotelling 1980). Tlak na únik ze situace je ekonomický, fyzický a morální. Pachatel musí obhájit morální standardy, ve které věří, jako například, že „hlavou rodiny“ je muž. Extrémní scénář násilí páchaného mezi partnery inspirovaného „spravedlností“ je „honor killing“, tzn. povinnost muže zabít manželku za nevěru. Toto je morální povinnost, která pokud není splněna, vede k ostrakismu (Jehl 1999; Fond rozvoje OSN 2000).

Prevence násilí mezi partnery chápána v tomto přístupu vyžaduje identifikovat zdroje přesvědčení, že použití násilí k nápravě nesprávného chování je morální. Asi nejzákladnějším původem tohoto principu, který je v mnoha kulturách hluboko zakořeněn, je téměř univerzální zkušenost, kdy děti byly bity rodiči „pro své dobro“. Třetina rodičů malých dětí v USA své děti pohlavkuje a fackuje. Téměř 100% dětí bylo ve věku pěti let svými rodiči již alespoň jednou fyzicky potrestáno, většina to však zažívá dvakrát až třikrát týdně (Gilda-Sims, Straus a Superman 1995; Straus a Stewart 1999). Je poněkud ironické, že rodiče potrestají dítě pohlavkem spíše za to, že udeří jiné dítě nebo rodiče samotného, než za jiné projevy špatného chování. Takže děti se naučí, že bití je vážný přestupek. Ale zároveň se z rodičovského přístupu naučí, že při setkání s vážným porušením pravidel, je násilí morálně správným způsobem řešení. Dostupné z <http://www.domacinasili.cz/>

²⁴ BKB.Juristic.cz [online]. Praha: 2002 [cit. 2010-03-07]. BKB. Domácí násilí kapitola 2. Dostupné z WWW: <<http://bkb.juristic.cz/80342/old>>.

5.1 *Formy pomoci oběti*

Pět vět, které sestavily odborníci na domácí násilí jako „kouzelná forma pomoci“:²⁵

- 1) Bojím se o bezpečí vašich dětí.
- 2) Bude se to zhoršovat.
- 3) Bojím se o vaše bezpečí.
- 4) Jsme připraveni pomoci vám, až budete schopna odejít.
- 5) Zasloužíte si něco lepšího.

Toto jsou věty, které jsou oběti připraveny slyšet.

5.2 *Laická pomoc osobě vystavené domácímu násilí*

Pokud osoba, které se snažíme pomoci, není příliš sdílná a nemluví o svých zkušenostech, může být těžké problém rozpoznat. Když se nám však někdo svěří, že je obětí domácího násilí, existují základní pravidla, podle kterých můžeme postupovat:

- „Buďte důvěřiví. Vysvětlíte, že ve stejné situaci se nachází spousta lidí. Připust'te, že oběť potřebovala velikou odvalu, aby vám uvěřila natolik, že se dokázala s problémem domácího násilí svěřit. Věnujte jí dostatek času pro vyprávění. Nenuťte ji, aby uváděla detaily, jestliže sama nechce.
- Buďte podporujícími. Řekněte, že si nikdo nezaslouží, aby mu bylo vyhrožováno či byl bit, bez ohledu na to, co říká násilník. Buďte dobrým posluchačem, povzbuzujte oběť k vyjádření vzteku a bolesti.
- Nechte oběť učinit vlastní rozhodnutí, i když to v danou chvíli může znamenat, že ještě není připravena opustit vztah. Je to její rozhodnutí.
- Zeptejte se oběti, zda utrpěla nějakou fyzickou újmu. Nabídněte jí doprovod do nemocnice, jestliže tam potřebuje zajít. Porad'te a pomozte jí s oznámením útoku na policii, jestliže se pro takové řešení rozhodne.
- Poskytněte informace o pomoci, která je dostupná a o které víte, nebo její vyhledání nabídněte. Prozkoumejte spolu dostupné možnosti. Navštivte společně advokáta, jestliže je připravena učinit tento krok.
- Vypracujte bezpečnostní plán pro opuštění násilného vztahu, který oběti umožní rozhodnout se, co je bezpečné a co ne. Nenuťte ji postupovat podle nějakého plánu, kterému ona sama nevěří.

²⁵ Bílý kruh bezpečí o.s. : *Jak pomoci, když je ohrožen někdo v mém okolí domácím násilím* [online]. 2007. [cit. 2010-03-07]. Domácí násilí. Dostupné z WWW: <<http://www.domacinasili.cz/cz/redakce/prakticke-rady/jak-pomoci-kdyz-je-ohrozen-nekdo-v-mem-okoli-domacim-nasilim/r103>>.

- Nabídněte užívání vlastní adresy nebo telefonního čísla pro informace a vzkazy.

V případě, že se rozhodneme pomáhat někomu jinému, musíme také myslet na bezpečnost vlastní. Není vhodné vystavit se nebezpečným situacím a nabízet, že proběhne rozhovor s násilníkem. Nesmíme dopustit, aby byl poradce vnímán násilníkem jako hrozba pro jeho vztah.²⁶

5.3 Rady obětem domácího násilí

Jestliže někdo žije v násilném vztahu, existuje několik kroků, které může oběť učinit:

- připustit si to, co se jí děje;
- uznat, že sama sebe nesmí vinit;
- vyhledat pomoc a podporu.

Pro oběť není lehké přiznání, že blízká osoba se chová agresivně. Proto by měla zvážit další kroky:

- „Uchovejte si všechny důkazy o fyzickém násilí (roztrhané oblečení, fotografie modřin a zranění atd.).
- Naplánujte si nejbezpečnější dobu k případnému útěku (násilník v zaměstnání).
- Pamatujte si, kam se můžete obrátit se žádostí o pomoc. Řekněte někomu, co se u vás děje. Noste s sebou telefonní čísla svých přátel, příbuzných a azylových domů.
- Nepopírejte násilí před dětmi, řekněte jim pravdu a určete jim bezpečné místo v bytě - pokoj, který lze zamknout, sousední dům, kam se mohou v případě hrožení ukrýt. Poučte je, že jejich úkolem je zůstat v bezpečí a nikoli vás ochraňovat.
- Domluvte si signál se sousedy (např. světlo venku je rozsvícené = zavolejte policii).
- Nestyďte se vyhledat pomoc příbuzných a odborníků.²⁷

Z policejní praxe lze tyto rady rozšířit i o další doporučení:

Neuklízejte před příjezdem policie. Policie nebude hodnotit, jak máte doma uklizeno, ale ze situace u vás v bytě právě to, co se u vás mohlo asi stát. Z uklizeného pokoje lze těžko dovodit známky násilí, při kterém bylo smýkáno tělem po zemi, létaly vzduchem předměty a podobně. Pokud je násilí opakované, nebojte se o něm říci někomu blízkému. Je to sice svědectví z „druhé ruky“, ale těžko vás někdo napadne, že se to stalo výjimečně nebo poprvé a že si vše vymýšlíte.

²⁶ BKB, *Domácí násilí, Jak pomoci, když je ohrožen někdo v mém okolí domácím násilím* [online]. Praha: BENETA.cz, 2007 [cit. 2010-03-09]. Bílý kruh bezpečí o.s. Dostupné z WWW: <<http://domacinasili.cz/cz/redakce/prakticke-rady/jak-pomoci-kdyz-je-ohrozen-nekdo-v-mem-okoli-domacim-nasilim/r103>>.

²⁷ Bílý kruh bezpečí o.s. : *Bezpečnostní plán* [online]. 2008 [cit. 2010-03-07]. Domácí násilí. Dostupné z WWW: <http://www.bkb.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=297>.

5.4 Hledání pomoci oběti

Nejdůležitější věc, kterou tedy může oběť domácího násilí udělat, je říci někomu pravdu. Pro většinu obětí půjde zřejmě o dlouhý a bolestný proces, neboť se snaží, aby jejich vztah fungoval a aby se násilí zastavilo. Představa opuštění nefungujícího vztahu může být stejně problematická jako představa zůstat v něm. Mnoho obětí se snaží opakovaně nalézt východisko, než konečně dostanou odvalu k oznámení. I po opuštění domácnosti jim hrozí určité riziko. Měly by být tedy poučeny o možnosti požádat o pomoc znovu a kdykoliv. Především z psychického nátlaku a vyhrožování hrozí mnohdy větší následky pro oběť, než fyzické násilí samo.

5.4.1 Druhy služeb poskytované obětem domácího násilí

- 1) krizová intervence – emocionální podpora, přímá pomoc v hledání institucí, lékařské pomoci, zajištění přístřeší, nutné péče, informace k uspokojení okamžitých potřeb;
- 2) poradenství – emocionální podpora, přímá pomoc v předání klienta nebo přímé zajištění azylu, informace o zabránění další viktimizace, o sociálních, zdravotních a psychologických službách;
- 3) podpora oběti DN – přímá pomoc v poskytnutí informací k žádosti o kompenzaci, odškodnění, pojištění, zajištění bydlení a zaměstnání;
- 4) podpora v průběhu vyšetřování trestného činu – emocionální podpora, přímá pomoc v souvislosti ochrannými příkazy, zajištění přístřeší, poskytování informací o trestním systému, o právech oběti, o zadržení podezřelého a jeho propuštění, o právních zárukách;

Dále by měla být oběti zajišťována podpora službami zajišťujícími výchovu občanů a preventivní služby:

- v průběhu trestního stíhání a v soudním řízení
- po ukončení případu

5.5 Místa poskytující pomoc

Zde je uveden přehled nejdůležitějších telefonických kontaktů, kam se může ohrožená osoba v případě nouze obrátit.

- Občanské sdružení ACORUS - non stop krizová linka - telefon: 283 892 772 – pomoc osobám ohroženým domácím násilím, konzultace, krizová pomoc, azylový dům;
- Linka Bezpečí dětí a mládeže - telefon: 116 111, 800 155 555 – telefonická pomoc dětem;
- Senior linka - telefon: 800 157 157 – bezplatná linka, sociální služba pro pomoc v jakékoli nesnázi, funguje 24 hodin denně, 7 dní v týdnu (organizuje Život 90), komunitní centrum;

- Bílý kruh bezpečí (Praha) - telefon: 257 317 110 – poskytuje odbornou, bezplatnou a diskrétní pomoc obětem a svědkům trestných činů, včetně morální a emocionální podpory;
- DONA linka (Praha) - nepřetržitá pomoc obětem domácího násilí - telefon: 251 511 313;
- ČAPLD – Česká asociace poskytovatelů linek důvěry - akreditace výcviků telefonické krizové intervence;
- S.A.D. - sdružení azylových domů – telefon: 596 630 186;
- Intervenční centrum Liberec – telefon 482 311 632 - Centrum intervenčních a psychosociálních služeb Libereckého kraje, p. o. - poradenské centrum, intervenční centrum, linka důvěry.

5.5.1 Intervenční centra

Od 1. ledna 2007 působí v České republice tato nová pracoviště poskytující krizovou pomoc osobám ohroženým domácím násilím. Intervenční centra jsou jednou ze služeb sociální prevence podle § 60a zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Tato centra poskytují individuální sociálně-právní pomoc v konkrétních případech a zároveň koordinují interdisciplinární spolupráci mezi dalšími navazujícími službami na úrovni kraje. V případech vykázaní násilných osob spolupracují s Policií České republiky. Personálně je jejich činnost zajištěna proškolenými pracovníky, kteří mají pro tuto službu odpovídající osvědčení.

Intervenční centrum je určeno osobám, které jsou ohroženy domácím násilím a jsou v ochranném režimu „vykázaní“. Jedná se o případy, kdy násilná osoba byla ze společného bydliště policií vykázána. A dále osobám ohroženým domácím násilím, které svou situaci chtějí řešit a hledají pomoc, radu a informace.

Podle Ministerstva práce a sociálních věcí „v intervenčních centrech je na základě vykázaní ze společného obydlí nabídnuta pomoc osobám ohroženým násilným chováním vykázané osoby nejpozději do 48 hodin od doručení kopie úředního záznamu o vykázaní. Pomoc intervenčního centra může být poskytnuta rovněž na základě žádosti osoby ohrožené násilným chováním jiné osoby obývající s ní společné obydlí nebo i bez takového podnětu, a to bezodkladně poté, co se intervenční centrum o ohrožení osoby násilným chováním dozví. Sociální služby v intervenčním centru jsou poskytovány jako služby ambulantní, terénní nebo pobytové. Služby intervenčních center jsou poskytovány bezplatně. Součástí služby je zajištění spolupráce a vzájemné informovanosti mezi intervenčními centry, poskytovateli jiných sociálních služeb, orgány sociálně-právní ochrany dětí, obcemi, útvary Policie České republiky a Obecní policie, jakož i ostatními orgány veřejné správy.“²⁸

²⁸ *Sociální služby, intervenční centra* [online]. Odbor 22. Praha: 2009, 30.01.2009 [cit. 2010-03-09]. Ministerstvo práce a sociálních věcí. Dostupné z WWW: <<http://www.mpsv.cz/cs/4228>>.

6 Právní úprava

Za novou právní úpravou v oblasti domácího násilí je především zákon č. 135/2006 Sb., ze dne 14. března 2006, kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. Za novým zákonem stojí práce expertní skupiny Aliance proti domácímu násilí, jež vznikla na půdě Parlamentu ČR v roce 2002. Zakládající členové byli Jan Kasal, místopředseda Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, Miroslava Němcová, místopředsedkyně Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, Stanislav Gross, 1. místopředseda vlády a ministr vnitra, Evžen Tošenovský, hejtman Moravskoslezského kraje, Petra Vitoušová, prezidentka Bílého kruhu bezpečí, Danica Siváková, Philip Morris ČR a.s.²⁹

Expertní skupina pracovala ve složení: doc. PhDr. Ludmila Čírtková, Csc., JUDr. František Púry a další odborníci.

6.1 Změna zákona o Policii České republiky ve vykazání

Oprávnění rozhodnout o vykazání ze společného obydlí a zákazu vstupu do něj upravoval původně § 21a zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky:

- 1) Lze-li na základě zjištěných skutečností, zejména s ohledem na předcházející útoky, důvodně předpokládat, že dojde k nebezpečnému útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo zvláště závažnému útoku proti lidské důstojnosti, je policista oprávněn toho, kdo je podezřelý z takového jednání, vykazat z bytu nebo domu společně obývaného s ohroženou osobou (dále jen společné obydlí), jakož i z jeho bezprostředního okolí. Součástí vykazání je rovněž zákaz návratu do vymezených prostor. Toto rozhodnutí je účinné v okamžiku, kdy bylo prokazatelně sděleno osobě, proti které směřuje. Osoba, proti níž vykazání směřuje (dále jen „vykázaná osoba“), je poté povinna neprodleně opustit místo, na které se rozhodnutí o vykazání vztahuje.
- 2) Není-li ten, vůči komu směřuje opatření podle odstavce 1, v době policejního zákroku přítomen ve společném obydlí, je policista takové osobě oprávněn zakázat vstup do společného obydlí, jakož i do jeho bezprostředního okolí, a to i v době jeho nepřítomnosti. Toto rozhodnutí je účinné v okamžiku, kdy se o něm osoba, proti které směřuje, dozví. Osoba, které byl zakázán vstup do společného obydlí, poté nesmí vstupovat na místo, na které se toto rozhodnutí vztahuje.
- 3) Rozhodne-li policista o vykazání osoby ze společného obydlí nebo o zákazu vstupu do něj podle odstavce 1 nebo 2 (dále jen vykazání), vždy specifikuje prostor, na který se tato

²⁹ Domáci násilí [online]. Praha: 25.10.2007 [cit. 2010-03-10]. Domáci násilí v České republice 2001 - 2006. Dostupné z WWW: <<http://www.domacinasili.cz/files/uploaded/Archiv/apdn.htm>>.

omezení vztahují, a stanoví rozsah bezprostředního okolí společného obydlí. O takto stanoveném prostoru je policista vykázanou osobu povinen poučit. Územní rozsah vykázaní se určí podle míry požadavku účinné preventivní ochrany osoby ohrožené útokem podle odstavce 1 (dále jen ohrožená osoba).

- 4) Pokud je vykázaní spojeno s ohrožením provozu objektu nebo znemožněním výkonu zaměstnání vykázané osoby podle zvláštního zákona, je o této skutečnosti třeba bezodkladně vyrozumět zaměstnavatele nebo provozovatele objektu, který přijme příslušná opatření k náhradnímu zajištění provozu objektu.
- 5) Při provádění úkonů souvisejících s vydáním rozhodnutí o vykázaní je policista povinen zajistit přítomnost nezúčastněné osoby, ledaže hrozí nebezpečí z prodlení.
- 6) O provedených úkonech a opatřeních sepíše policista neprodleně úřední záznam.

Nová úprava institutu vykázaní je s platností a účinností od 1.1.2009 v zákoně č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky ustanovena v § 44 až § 47 vykázaní. Upravuje oprávnění vykázat násilnou osobu z bytu nebo domu i z jeho bezprostředního okolí.

- vykázaní – nyní se uplatňuje jen tato forma policejního rozhodnutí o vykázaní násilné osoby, dříve bylo možné vyslovit i zákaz vstupu;
- policie poskytuje ohrožené osobě současně osobní ochranu - dříve byla poskytována pouze v místě bydliště;
- faktický úkon – jde o preventivní opatření - dříve policista rozhodoval ve správním řízení;
- základní lhůta vykázaní pro policii zůstala 10 dnů – v odůvodněných případech rozhoduje o prodloužení lhůty soud, žádost k soudu není zpoplatněna;
- forma: nově se provádí ústní oznámení osobám (násilné i ohrožené), písemně se vydává jen potvrzení o vykázaní, které se předává proti podpisu (potvrzení musí obsahovat vymezení prostoru vykázaní, poučení, práva a povinnosti osob, místo uložení kopie úředního záznamu);
- vykázaní nepřítomné osoby – vykázat lze i osobu bez její přítomnosti. Toto je potřeba provést při prvním kontaktu, kdy je nutné ji poučit o právech a povinnostech při vykázaní, předat potvrzení o vykázaní nebo poučit o tom, že lze získat informace o vykázaní na telefonní lince 158;
- nesouhlas s vykázaním - je to námitka vykázané osoby, která nemá odkladný účinek. Do potvrzení o vykázaní se zapisuje na místě. Námitku lze podat písemně do tří dnů - o námitce rozhoduje krajské ředitelství policie;
- oznamovací povinnost policie - kopii úředního záznamu o vykázaní zašle policie na Intervenční centrum a OSPOD (jsou-li přítomny děti). Nově tento záznam policie zasílá

i příslušnému civilnímu soudu - to vše do 24 hodin od vstupu do společně obývaného bytu nebo domu;

- kontrola dodržování povinností vykázané osoby ze strany policie - o této kontrole se sepisuje záznam, a to nejpozději do tří dnů od vykazání.

6.2 *Postup bez trestního oznámení*

Podle Policejního prezidia je „významnou možností pro oběti domácího násilí, které chtějí řešit svou situaci, je možnost domáhat se ochrany cestou občanskoprávního řízení u soudu. Oběť domácího násilí může podat návrh soudu, aby vydal předběžné opatření. Soud o tomto návrhu rozhodne do 48 hodin a může násilné osobě uložit, aby dočasně opustila společně obývaný byt nebo dům jakož i jeho bezprostřední okolí, nebo do něj nevstupovala, a aby se zdržela setkávání s ohroženou osobou a navazování kontaktů s ní. Toto předběžné opatření soudu trvá jeden měsíc od jeho vykonatelnosti. Takový návrh může ohrožená osoba podat, aniž by mu předcházelo vykazání, které provedla policie. Může jej však podat i v době, kdy platí vykazání provedené policií. V tomto případě se desetidenní lhůta platnosti prodlouží do doby, než civilní soud rozhodne o předběžném opatření. Ve spojení s vykazáním tak lze významným způsobem prodloužit lhůtu, kdy se násilná osoba nesmí zdržovat v blízkosti ohrožené osoby. Policií je tento postup doporučován především v případech fyzického násilí na ohrožené osobě a v případech, kdy byl pro závažnost a intenzitu násilí podán návrh na vzetí násilné osoby do vazby, který ale nebyl soudem akceptován.“³⁰

6.3 *Úloha policie při pomoci obětem*

Policie pracuje 24 hodin denně. Většinou je to právě policie, kdo přijde do styku s oběťmi domácího násilí. Tento kontakt může být rozhodující pro následné vyrovnávání se dotčené osoby se vzniklou situací. Domácí násilí bude nejspíše jedinou kategorií trestných činů v ČR, kdy pachatel dobrovolně setrvává na místě činu a neočekává za svůj čin žádné následky. Přístup policisty jako profesionála může dát těmto pachatelům najevo, že jejich přístup je mylný a že můžou být za své jednání potrestáni. Přístup policie však nemusí být vždy ještě dostatečně citlivý k rozrušeným obětem, což může způsobovat pokles důvěry v instituci a pokles ochoty zapojení se do trestního řízení.

Před účinností zákona č. 135/2006 Sb., na ochranu před domácím násilím, tedy před 1.1.2007, k tématu o problematice domácího násilí proškoleni. Jednalo se především o policisty z řad obvodních oddělení. Ani toto školení nikdy nevyřeší praktickou stránku věci, tedy například to, kdo

³⁰ *Police: Domácí násilí* [online]. 2010 [cit. 2010-03-07]. Policie České republiky – KŘP Královéhradeckého kraje. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/sprava-clanky-domaci-nasili.aspx>>.

skutečně bude s oběťmi domácího násilí pracovat. Tedy i v případech, kdy je jasná příslušnost ke zpracování mezi jednotlivými články policie. Neméně důležitá je pak i sama osobnost policisty, který jednotlivý případ zpracovává.

6.3.1 Policejní kazuistika z praxe

V první polovině ledna 2007 přijala PČR v Liberci oznámení starší paní, která přišla nahlásit, že ji doma syn trápí. Kolegům z obvodního oddělení přišla její výpověď zmatená a proto byl na místo přivolán pracovník SKPV. Jde o babičku ve věku 72 let, která žije ve společné domácnosti se svým dospělým synem. Vypráví o tom, jakým způsobem jí syn zakazuje dělat konkrétní věci, jak po ní vyžaduje vaření, úklid a další činnosti. Z náznaků a za současného vyplnění otázek SARA vyplývá, že zde půjde o dlouhodobé týrání rozmanitého charakteru. Jeho nebezpečnost je dána i tím, že ohrožené osobě nevadí jednání, které považuje za běžné, jako je uchopení shora za hlavu a otočení s ní, kroucení za uši, tahání za vlasy. Nebezpečnost se zvyšuje i tím, že oběť násilnou osobu brání, omlouvá její jednání a smiřuje se s ním. Oznámit přišla vlastně to, že ji dnes uhodil až upadla a bolí ji koleno. Hovor byl úmyslně sveden na její běžné činnosti, co dělá v průběhu dne. Bylo nutné ujasnit si pojmy jako je facka, štípance do různých částí těla, omezování zamykáním a zákazy. Těžce se pak vysvětlovalo, že není normální synovi odevzdávat důchod, půjčovat si na dluhy syna od sousedů, že nikdo nemá právo ji jakkoliv fyzicky ubližovat. Z rozhovoru vyplynulo, že byla v průběhu posledních 5 let systematicky týrána, omezována a mučena, nucena provádět přání svého syna. Postupně se rozpomněla na schválnosti jako je podražení nohou zezadu, házení jakýmkoliv předmětem, trpění alkoholových nálad svého syna. SKPV využila všech možností daných zákonem. Bylo provedeno zadržení podezřelého. Byl podán podnět na uvalení vazby, který soud akceptoval. Bylo provedeno vykazání ze společného bydlení, o kterém bylo vyrozuměno Intervenční centrum Liberec. Podrobné výpovědi ohrožené osoby, která trvala přes 3 hodiny, uvěřil i soud a jejího syna odsoudil k nepodmíněnému trestu odnětí svobody na dva roky.³¹

Vcítěním se do role poškozené a citlivým vedením výslechu, v průběhu kterého byly činěny pauzy, ať už hygienické či taktické, bylo dosaženo důvěry mezi ohroženou osobou a policistou přijímajícím oznámení. Především v pauzách bylo společně upřesněno, co vše musela ohrožená osoba trpět, co vše již považovala „za normální“ takovým způsobem, že jí samotné již nepřišlo toto chování divné a hodné oznámení. Výslech byl veden cíleně a takticky takovým způsobem, že jej ohrožená osoba druhý den do detailu zopakovala do protokolu o výslechu svědka před obhájcem obviněného.

³¹ Převzato a volně upraveno z trestního spisu.

7 Praktická část

7.1 Cíle a předpoklady

Praktická část se zabývá statistickými daty oznámených případů domácího násilí na Bílý kruh bezpečí v Liberci v letech 2008 a 2009. Dále se v této části bude bakalářská práce snažit směřovat k hlavnímu cíli, který byl k průzkumu dané problematiky stanoven. To znamená, zjistit, z jakých důvodů oběti domácího násilí neoznamují problém s domácím agresorem na policii ihned po náznaku vzniku problému, popřípadě hned po prvním použití násilí fyzického nebo psychického.

Z praxe a nastudovaných materiálů lze stanovit tyto předpoklady:

1. oběťmi domácího násilí jsou ve většině případů ženy;
2. ženy neoznamují domácí násilí většinou ze strachu z pokračování domácího násilí;
3. ženy neoznamují domácí násilí z nedůvěry v policii jako instituci.

7.2 Metody použité k sběru dat

7.2.1 Výslech

Výslech z psychologického hlediska můžeme definovat jako interaktivní děj, během kterého dochází k vzájemné výměně informací, při které jsou cíleně a koncepčně pokládány otázky, na které je odpovídáno. Jde tedy o speciální druh dialogu, vedeného za využití metod forenzní psychologie, zaměřených na výslechovou situaci. Forenzní psychologie se přitom zabývá chováním lidí v situacích regulovaných právem. Správně vedený výslech je pak ukázkou využití odborných poznatků o sociální interakci a forenzní psychologii. Ke kvalitnímu a zdárnému provedení výslechu by mělo být využíváno celé řady vědeckých disciplín, mezi které patří forenzní psychologie, sociologie, dále kriminologie, penologie a další.

Spurný v *Psychologii výslechu* na straně 60 uvádí, že: *výslechová interakce, do které jedinec vstupuje, aktualizuje potřebu poznat osobnost druhého účastníka, ovlivnit jeho chování a postoje. Cílem účelového poznávání druhého účastníka výslechové interakce, je posouzení jeho rolové kompetence. Rolová kompetence, spočívá v jeho ochotě a schopnostech poskytnout informace k šetřenému skutku. Rolová kompetence vyslýchajícího spočívá ve vedení výslechové interakce (prvky uplatnění moci) spolu s vytvářením podmínek posilujících psychologický kontakt. Projevuje se jako schopnost a ochota vyslýchajícího, volit na základě reálného vnímání vyslýchaného, výslechové situace i sebe samého, psychologické prostředky a postupy, které mu umožňují vytvářet vyvážený poměr mezi uplatňováním podpory při výslechu a zvyšují schopnosti a ochotu vyslýchaného vypovídat.*³²

³² SPURNÝ, Joža. *Psychologie výslechu*. Praha: Portál, s.r.o., 2003. 120 s. ISBN 80-7178-846-5.

Hledání znaků domácího násilí při výslechu oběti - ženy má tedy svá specifika. Je nutné položit několik povinných otázek.

- Co se vám dnes stalo? Čím konflikt začal? Kdy to začalo a čím? Kdy došlo poprvé k fyzickému útoku? Jaký byl nejhorší útok, nejhorší následky? Jak často dochází k násilí? Kolikrát za poslední měsíc nebo půlrok? Jaký je váš výklad toho, co se u vás děje? Co si představujete pod pojmem psychické násilí? Vyhledala jste již dříve pomoc? Kde? Komu jste se svěřila? Vyhledala jste někdy lékaře, psychologa, psychiatra? Jsou v této domácnosti děti? Jsou také oběti podobných útoků? Kde jsou v tuto chvíli?

Kompetentní policista může reagovat následně:

- Věřím vám. Je dobře, že o tom mluvíte. Je to pro Vás citlivé téma, ale Váš příběh není ojedinělý, zažívá ho mnoho žen, ale i mužů. Chybou by bylo skrývat to. Je to vážné a mohlo by se to zhoršovat. Co činí váš partner je trestné a soud rozhodne o potrestání. Obávám se o vaši bezpečí. Existuje pomoc.

Možné špatné reakce policisty k přijímanému oznámení:

Proč mi to říkáte? Co s tím mám asi tak dělat? Nevíte, co chcete, rozved'te se. To není práce pro policii. Až vás zraní, tak zavolejte. Až vás uhodí třikrát, přijďte. Nevím, co vám na to mám říct. Doufám, že jsme tu naposledy. To jste už říkal/a, mluvte k věci. Mám rozdělaný jiný případ.

7.2.2 Pozorování

Předmětem pozorování a analýzy má být pouze chování jedince. Behavioristé tvrdili, že jedinou přístupovou cestou k lidské psychice je vnější chování, které se dá popsat, změřit, je viditelné, objektivní a zkoumatelné. Prožívání, které je za chováním, považovali za černou skříňku, do níž není přístup. Chování vysvětlovali systémem podnět – reakce. Při pozorování oběti trestného činu však není možné s tímto přístupem vystačit. Účelem pozorování je zachytit, co se děje a jak vypadá oběť v této situaci. V zásadě tak metoda pozorování přináší jiný typ informací než rozhovor. Přímé pozorování zjevuje očím pozorovatele to, co oběť nechce sdělit. Jsou to situace, které můžou být velmi závažné, ale oběť se jejich sdělení vyhýbá. To platí především tehdy, je-li pozorovatel cizí osoba. Při pozorování je také možné udělat si vlastní názor na pozorované jevy i na sdělované skutečnosti. Před samotným výslechem oběti je tedy nutné si ujasnit, čeho chceme pozorováním dosáhnout, co chceme pozorováním zjistit. Vlastnímu pozorování by měla předcházet složitá myšlenková činnost. Tou stanovíme určité výchozí předpoklady.

7.2.3 Výpověď

Rozborem vypovídaných skutečností lze vyhodnotit věrohodnost výpovědi. Tu kontrolujeme opakováním otázek a pokládáním náhodných otázek ověřujících schopnosti vyjadřování oznamovatele. Společně s pozorováním zjišťujeme také známky nejistoty ve výpovědi. Je nutné upřesnit si vzájemně všechny pojmy popisovaného jednání. Případnou nejistotu lze vyhodnotit jako nejistotu při oznamování důvěrností o soukromém a intimním životě cizí osobě. V trestním procesu může být výpověď učiněna spontánně, mimo protokol.

Při výpovědi tedy sledujeme:

- jak oběť popisuje průběh násilných incidentů;
- jak charakterizuje svou schopnost jednat, zda je bezmocná;
- jak se staví k minulosti;
- jaké vidí možnosti dalšího vývoje.

7.3 *Charakteristika zkoumaného vzorku*

Metodou použitou k zjištění příčin neoznamování případů domácího násilí byl řízený rozhovor v kombinaci s policejním výslechem. Ten byl veden na základě předem připravených otázek, otázek které vyplynuly ze samotného výslechu a na základě osobních zkušeností s případy domácího násilí.

U jednotlivých případů byl každý účastník upozorněn na skutečnost, že veškeré jím sdělené informace jsou důvěrné a že nebudou zneužity další stranou. S ohledem na samotnou intimnost dané problematiky byl osloven menší vzorek ohrožených osob, přibližně 90.

Zpočátku byla základní otázka pokládána v rámci výslechu více méně bez záměru. Postupně již bylo známo, že tyto otázky budou použity při zpracování bakalářské práce. Na případnou možnost využití zjištěných odpovědí byly oslovené osoby upozorněny. Bylo nutné dávat pozor na způsob kladení jednotlivých otázek a na citlivý přístup k oběti i z toho důvodu, že v první fázi domácího násilí je oběť zcela ochromena. Ženy, které se staly cílem psychického násilí nejčastěji uvádějí, že nebyly schopné se na nic soustředit. Měly zcela „prázdnou hlavu“ a cítily se naprosto zmatené. Nejzávažnějším faktem při psychickém nátlaku u domácího násilí je, jak již bylo v této práci uvedeno, úzká vazba mezi obětí a násilníkem.

Základním zdrojem dat byly statistické výstupy BKB a PČR. Dále to byly odpovědi jednotlivých ohrožených osob, které byly zaznamenány do policejního protokolu a bez osobních údajů použity do této práce. Cílem sběru dat bylo získat přehled o přijatých oznámeních případů domácího násilí v okrese Liberec v letech 2008 až 2009 a pokusit se zjistit, proč případy domácího násilí vůbec nejsou oznamovány na policii nebo naopak, proč jsou oznamovány na policii se zpožděním.

8 Výsledky rozboru statistických dat

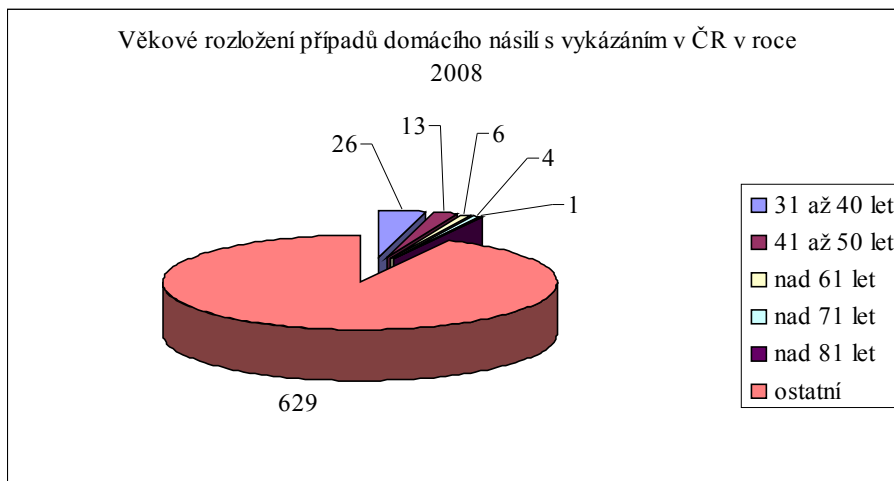
8.1 Charakteristika okresu Liberec

Okres Liberec patří mezi nejseverněji položené okresy v rámci České republiky. Sousedí s okresy Česká Lípa, Mladá Boleslav, Semily a Jablonec nad Nisou a jako okres pohraniční sdílí společnou hranici se Spolkovou republikou Německo a v délce 101,5 km také s Polskou republikou. Na území okresu o rozloze 989 km² je 59 obcí (z toho 11 měst), ve kterých žije 437.325 obyvatel, 214.020 mužů a 223.305 žen (údaje k 31.12.2008). Územní rozmístění obyvatelstva je značně nerovnoměrné a koncentruje se do městských sídel. Na území města Liberce žije zhruba 60 % všech obyvatel okresu.³³

8.2 Věkové rozložení

Podle statistiky BKB uveřejněné na jejich stránkách z celkového počtu 679 případů domácího násilí spojených s vykááním nebo zákazem vstupu v roce 2008 v ČR bylo 11 ohrožených osob starší 61 let. Z tohoto počtu byly 4 osoby starší 71 let a 1 osoba starší 81 let. Ve věku 31 až 40 lety bylo 26 ohrožených osob, ve věku 41 až 50 let bylo 13 ohrožených osob. Věkové rozložení je znázorněno v následujícím grafu č. 1.

Graf č. 1 – věkové rozložení 679 případů domácího násilí s vykááním v ČR v roce 2008.

Zdroj: BKB, *Domácí násilí, Analýza dat: Vykáání / zákaz vstupu v ČR v prosinci 2008* [online]. Praha: BENETA.cz, 08.01.2009 [cit. 2010-03-08]. Bílý kruh bezpečí o.s. Dostupné z WWW: <http://domacinasili.cz/cz/redakce/statistiky/analyza-dat-vykazani/-zakaz-vstupu-v-cr-v-prosinci-2008/r159>.

Z grafu je patrné, že svůj podíl na domácím násilí budou mít i mezigenerační problémy mezi dětmi a jejich rodiči či prarodiči. Za rok 2009 nebyl tento údaj podrobně zpracován.

³³ ČSÚ, *Liberec* [online]. 25.11. 2009. Liberec: Český statistický úřad, 2010, [cit. 2010-03-07]. Obyvatelstvo | ČSÚ Liberecký kraj. Dostupné z WWW: <http://www.liberec.czso.cz/x/krajedata.nsf/oblast2/obyvatelstvo-xl>.

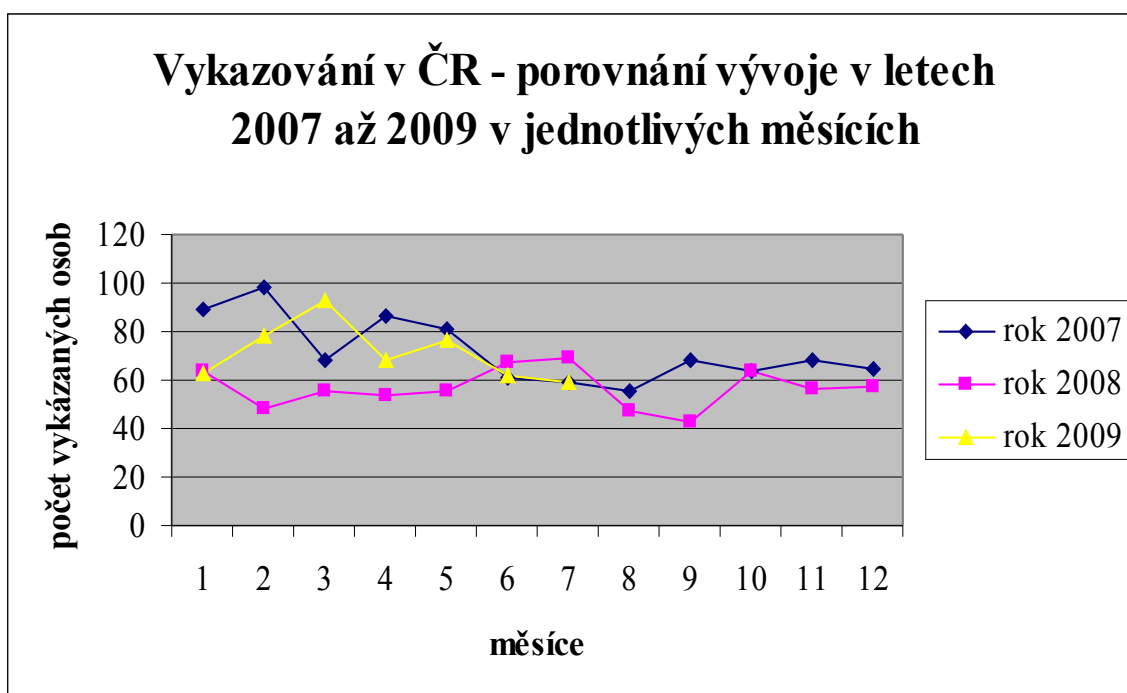
8.3 Statistika a grafy vykázání

Statistika a grafy počtu vykázání v ČR v letech 2007 až 2009.

Tabulka č. 2 – vykazování v ČR porovnání vývoje v letech 2007 až 2009.

Vykazování v ČR - porovnání vývoje v letech 2007 až 2009														
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.		průměr
2007	89	98	68	86	81	61	59	55	68	64	68	65	862	72
2008	64	48	55	54	55	67	69	47	43	64	56	57	679	56
2009	63	78	93	68	76	62	59							71

Graf č. 2 – vykazování v ČR - porovnání vývoje v letech 2007 až 2009 v jednotlivých měsících.

Zdroj: BKB, Domácí násilí, Vykazování v ČR – porovnání vývoje v letech 2007 až 2009 [online]. Praha: BENETA.cz, 19.08.2009 [cit. 2010-03-08]. Bílý kruh bezpečí o.s. Dostupné z WWW: <<http://domacinasili.cz/cz/novinky-cz/vykazovani-v-cr-porovnani-vyvoje-v-letech-2007-az-2009/n184>>.

Tabulka s grafem ukazuje vývoj vykázání u případů domácího násilí v letech 2007 až 2009 v ČR v jednotlivých měsících. V roce 2007 bylo vykázáno v ČR 862 násilných osob, v roce 2008 pak 679. Rok 2009 nebyl v době zpracování práce zcela vyhodnocen. Jak je ale patrné z hodnot, k červenci roku 2009 byl počet vykázaných osob téměř shodný s rokem 2007 a to 59. V grafu je pak patrný průměrný vývoj hodnot vykázaných osob.

Statistika počtu vykázání násilných osob v ČR za rok 2008 v jednotlivých krajích.

Tabulka č. 3 – přehled počtu vykázání dle krajů v roce 2008.

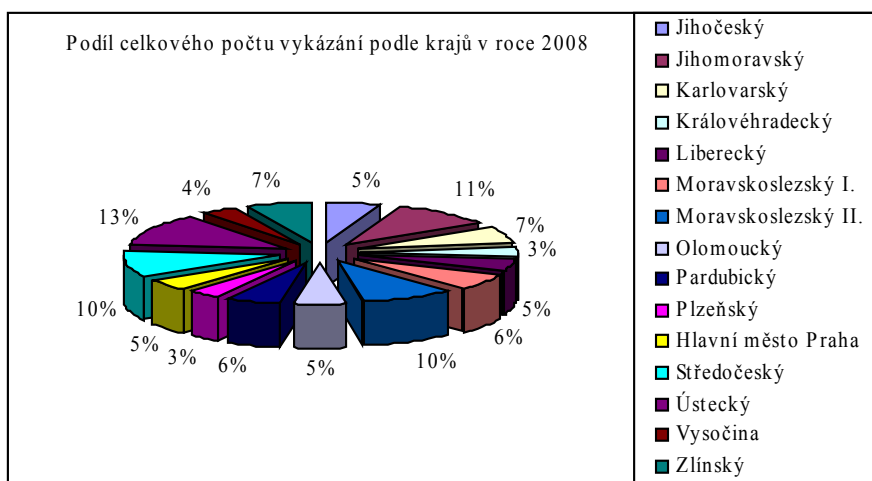
PŘEHLED POČTU VYKÁZÁNÍ DLE KRAJŮ V ROCE 2008													
KRAJ	Zpracoval Bílý kruh bezpečí, o.s.												2008 CELKEM
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	
Jihočeský	1	4	3	3	1	2	7	2	4	5	1	4	37
Jihomoravský	5	5	3	4	8	3	9	4	6	4	10	11	72
Karlovarský	5	4	4	2	3	4	2	5	3	4	5	5	46
Královéhradecký	1	3	1	4	1	2	1	1	0	4	3	1	22
Liberecký	3	2	3	3	3	4	10	2	0	3	2	1	36
Moravskoslezský I.	8	4	2	4	2	8	1	3	1	6	2	3	44
Moravskoslezský II.	14	6	7	6	5	2	7	5	4	4	3	3	66
Olomoucký	2	1	5	3	3	4	2	5	3	3	2	2	35
Pardubický	2	3	2	4	2	4	4	5	3	3	3	4	39
Plzeňský	0	2	2	3	4	4	2	1	2	0	0	2	22
Hlavní město Praha	1	3	2	2	1	5	3	4	5	1	4	3	34
Středočeský	6	2	8	6	7	7	4	2	3	7	6	9	67
Ústecký	9	6	9	8	9	10	9	5	4	10	4	4	87
Vysočina	3	1	1	2	2	3	3	1	0	4	4	2	26
Zlínský	4	2	3	0	4	5	5	2	5	6	7	3	46
CELKEM VYKÁZÁNÍ	64	48	55	54	55	67	69	47	43	64	56	57	679

datum aktualizace: 6.ledna 2009

2007 - žádný případ
jeden kraj

Zdroj: BKB, Domácí násilí, Informace o vykázání v ČR v roce 2008 [online]. Praha: BENETA.cz, 06.01.2010 [cit. 2010-03-08]. Bílý kruh bezpečí o.s. Dostupné z WWW: <<http://www.domacinasili.cz/cz/redakce/statistiky/analyza-dat-vykazani/-zakaz-vstupu-v-cr-v-prosinci-2008/r159>>.

Graf č. 3 – podíl celkového počtu vykázání podle krajů v roce 2008.

Tabulka přehledně ukazuje vývoj počtu vykázanych osob v jednotlivých krajích. V Libereckém kraji bylo tedy v roce 2008 evidováno 36 případů vykázání. Z grafu je pak patrné, že Liberecký kraj se na celkovém počtu vykázání v ČR v roce 2008 podílí 5 %.

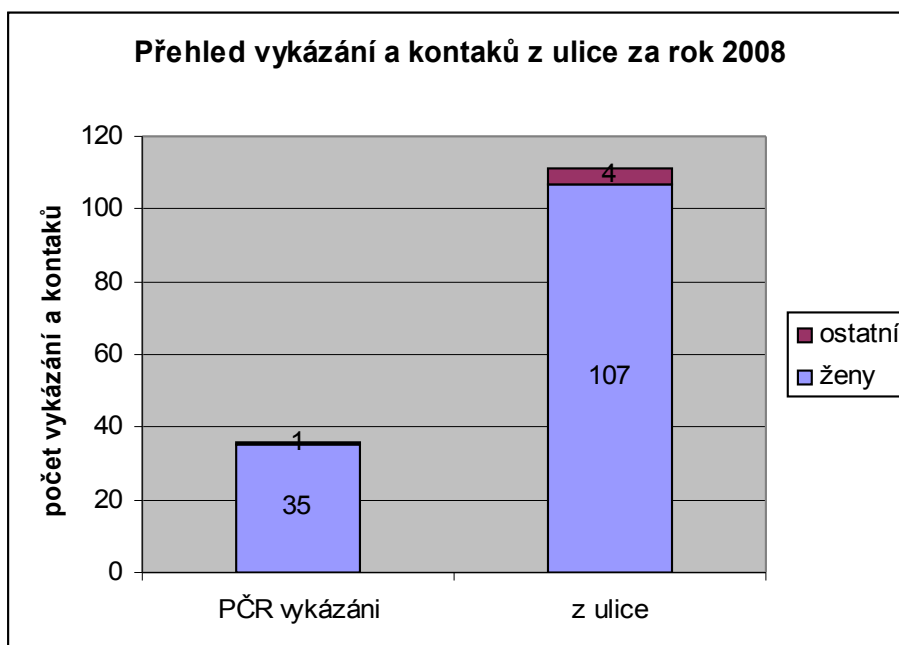
Vývoj počtu vykázaných osob v Libereckém kraji v roce 2008.

Graf č. 4 – vývoj počtu vykázaní v Libereckém kraji v roce 2008.

Z grafu je patrné, že v roce 2008 byly v Libereckém kraji vykázaný v měsících leden, březen, duben, květen a říjen tři osoby, v měsících únor, srpen a listopad 2 osoby, v červnu 4 osoby, v červenci 10 osob, v září 0, v prosinci 1 osoba. Specifika výrazného nárůstu v měsíci červenci nebyly v rámci sběru statistických dat zjištěny.

Graf č. 5 – přehled vykázaní a kontaktů z ulice za rok 2008.

V Libereckém kraji bylo za rok 2008 vykázáno 36 osob, z toho 35 žen. IC bylo kontaktováno osobami „z ulice“, tedy bez oznámení od policie, celkem 111 krát, z toho bylo ohrožených 107 žen.

Statistika počtu vykázaní násilných osob v ČR za rok 2009 v jednotlivých krajích.

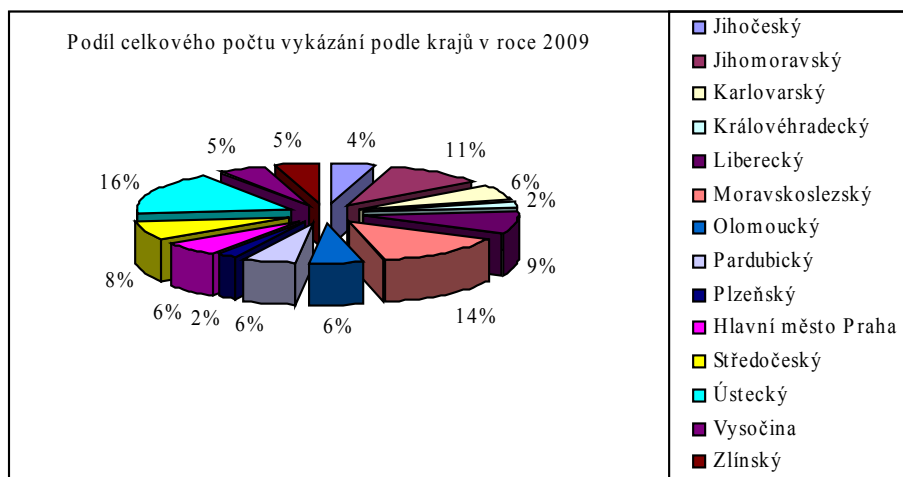
Tabulka č. 4 -přehled počtu vykázaní dle krajů v roce 2009.

PŘEHLED POČTU VYKÁZÁNÍ DLE KRAJŮ V ROCE 2009													
KRAJ	Ve spolupráci s APIC v ČR - zpracoval Bílý kruh bezpečí, o.s. - 6.1. 2010												CELKEM
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	
Jihočeský	6	5	2	1	5	3	4	3	0	3	1	2	35
Jihomoravský	8	6	10	8	6	6	5	7	10	3	5	8	82
Karlovarský	4	2	4	5	6	4	1	8	7	2	4	2	49
Královéhradecký	1	3	0	3	2	1	0	1	1	0	3	1	16
Liberecký	1	6	11	9	5	5	6	3	3	7	3	9	68
Moravskoslezský	8	12	14	9	8	7	9	11	9	6	11	7	111
Olomoucký	3	2	8	2	3	4	5	2	5	3	4	2	43
Pardubický	1	2	5	5	4	6	4	6	1	4	1	5	44
Plzeňský	1	1	4	0	0	1	3	1	0	1	1	1	14
Hlavní město Praha	5	7	6	4	4	4	1	2	6	4	2	3	48
Středočeský	8	10	5	7	9	3	1	4	4	2	1	5	59
Ústecký	12	15	13	7	15	12	14	8	8	7	10	13	134
Vysočina	2	3	3	5	4	5	2	2	2	4	3	4	39
Zlínský	3	4	8	3	5	1	4	1	2	1	2	2	36
CELKEM VYKÁZÁNÍ	63	78	93	68	76	62	59	59	58	47	51	64	778

	2007 - žádný případ	
	2008 - žádný případ	

Zdroj: BKB, Domácí násilí, Informace o vykázaní v ČR v roce 2009 [online]. Praha: BENETA.cz, 06.01.2010 [cit. 2010-03-08]. Bílý kruh bezpečí o.s. Dostupné z WWW: <<http://www.domacinasili.cz/cz/novinky-cz/informace-o-vykazani-v-cr-v-roce-2009/n212>>.

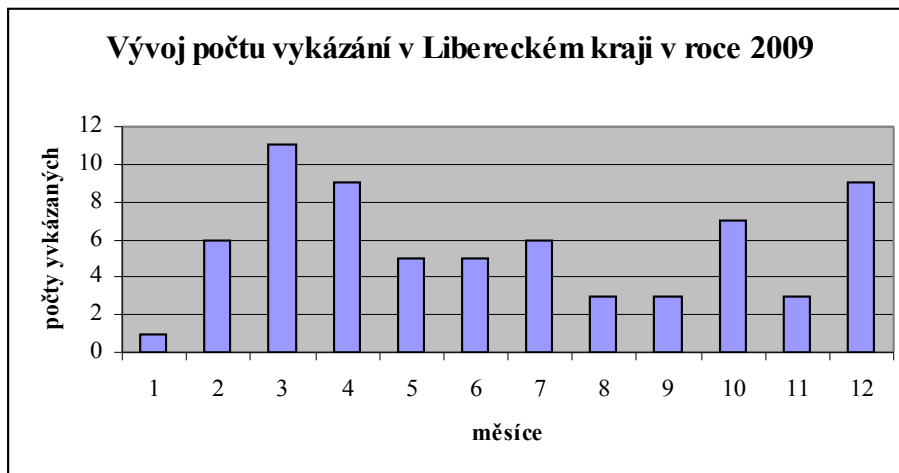
Graf č. 6 - podíl celkového počtu vykázaní podle krajů v roce 2009.

Tabulka přehledně ukazuje vývoj počtu vykázaných osob v jednotlivých krajích. V Libereckém kraji bylo tedy v roce 2009 evidováno 68 případů vykázaní. Z grafu je pak patrné, že Liberecký kraj se na celkovém počtu vykázaní v ČR v roce 2009 podílí 9 %.

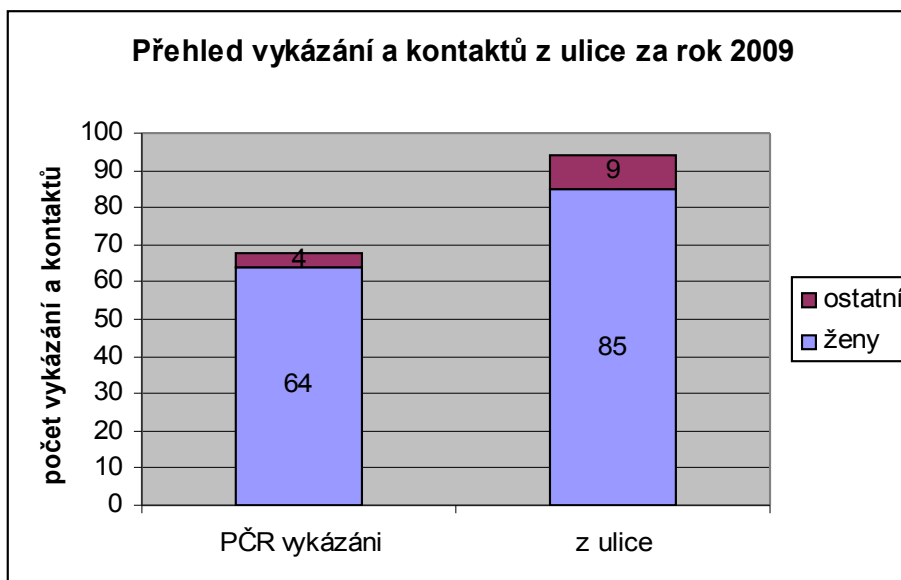
Vývoj počtu vykázaných osob v Libereckém kraji v roce 2009.

Graf č. 7 – vývoj počtu vykázaní v Libereckém kraji v roce 2009.

Z grafu je patrné, že v roce 2009 byla v Libereckém kraji vykázána v měsíci lednu 1 osoba, v měsících únoru a červenci bylo vykázáno 6 osob, v březnu 11 osob, v dubnu a prosinci 9 osob, v květnu a v červnu 5 osob, v srpnu, září a listopadu 3 osoby, v říjnu 7 osob. Tendence z roku 2008 vztahující se k prvnímu prázdninovému měsíci se nepotvrdila.

Graf č. 8 – přehled vykázaní a kontaktů z ulice za rok 2009.

V Libereckém kraji bylo za rok 2009 vykázáno 68 osob, z toho 64 žen. IC bylo kontaktováno osobami „z ulice“, tedy bez oznámení od policie, celkem 94 krát, z toho bylo ohrožených 85 žen.

Přehled počtu evidovaných případů vykázání v Libereckém kraji v roce 2008.

Tabulka č. 5 – vykázání základní data 2008.

VYKÁZÁNÍ - základní data 2008						
	1. pololetí		2.pololetí		rok 2008	
	součet	%	součet	%	součet	%
manželé	8	44%	9	50%	17	47%
rozvedení manželé	5	28%	0	0%	5	14%
druh/družka	5	28%	6	33%	11	31%
mezigenerační n.	0	0%	3	17%	3	8%
týraný muž	0	0%	1	6%	1	3%
psychické násilí	0	0%	0	0%	0	0%
stalking	0	0%	0	0%	0	0%
jednorázový kontakt	3	17%	4	22%	7	19%
opakovaný kontakt	15	83%	14	78%	29	81%
počet případů	18	100%	18	100%	36	100%

Údaje v tabulce jsou zpracovány z evidencí Intervenčního centra Liberec. Poskytnuty byly v únoru 2010. Kromě údajů o počtu vykázání je v roce 2008 evidováno 17 případů domácího násilí mezi manželi, tedy 47 %. Mezi rozvedenými manželi je evidováno 5 případů, tedy 14 %, Ve vztahu druh a družka 11 případů, tedy 31 %. Ve 3 případech jde o mezigenerační domácí násilí, tedy 8 %. Evidován je 1 týraný muž, tedy 3 %. Počty případů jsou rozděleny do jednotlivých pololetí a nakonec do celkového součtu. Případy psychického násilí nebo stalkingu nebyly v tomto roce evidovány.

Přehled počtu evidovaných případů vykázání v Libereckém kraji v roce 2009.

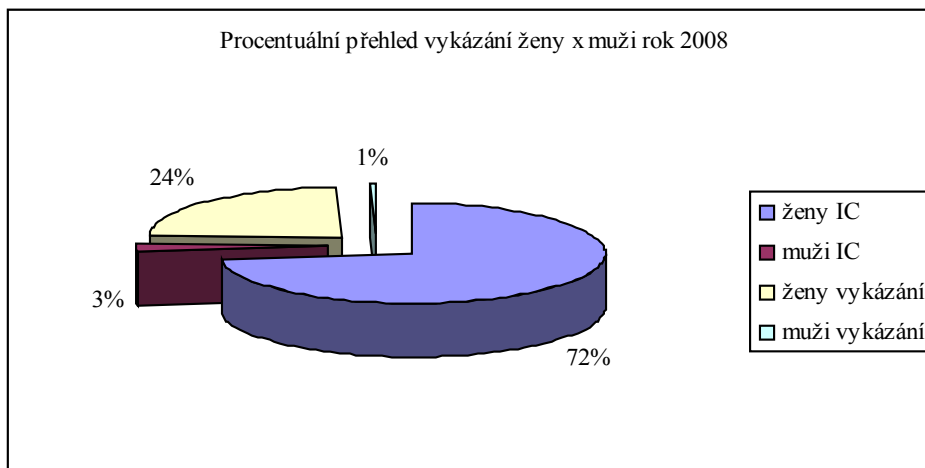
Tabulka č. 6 – vykázání základní data 2009.

VYKÁZÁNÍ - základní data 2009						
	1. pololetí		2.pololetí		rok 2009	
	součet	%	součet	%	součet	%
manželé	18	48%	12	36%	30	43%
rozvedení manželé	1	3%	1	3%	2	3%
druh/družka	11	30%	13	40%	24	34%
mezigenerační n.	6	16%	7	21%	13	19%
sourozenci	1	3%	0	0%	1	1%
týraný muž	2	6%	2	6%	4	8%
OO cizí státní příslušník	0	0%	4	12%	4	8%
ON cizí státní příslušník	2	5%	6	18%	8	11%
opakovaný kontakt	27	73%	22	71%	49	72%
jednorázový kontakt	9	24%	8	26%	17	25%
služba odmítnuta	1	3%	1	3%	2	3%
počet případů	37	100%	31	100%	68	100%

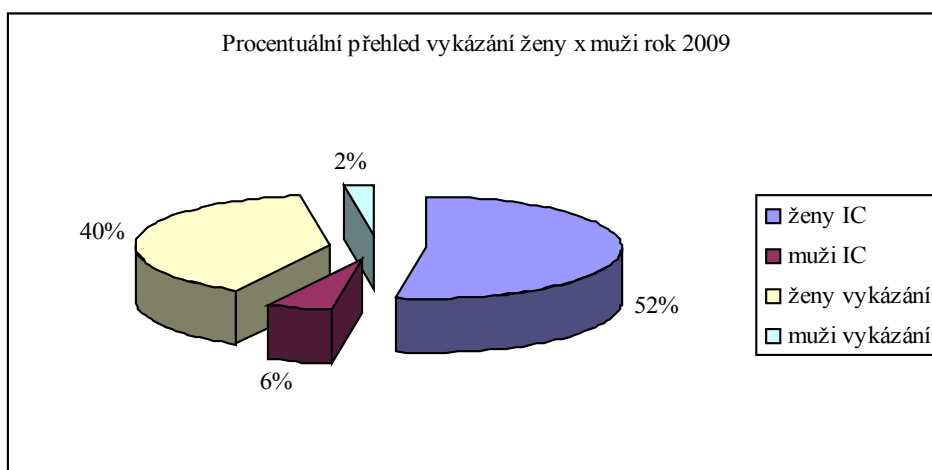
Údaje v tabulce jsou zpracovány z evidencí Intervenčního centra Liberec. Poskytnuty byly v únoru 2010. Kromě údajů o počtu vykázání je v roce 2009 evidováno 30 případů domácího násilí mezi manželi, tedy 43 %. Mezi rozvedenými manželi to jsou 2 případy, tedy 3 %. Ve vztahu druh a družka je to 24 případů, tedy 34 %. U mezigeneračního domácího násilí je evidováno 13 případů, tedy 19 %. Týraný muž je evidován ve 4 případech, tedy 8 %. Počty případů jsou rozděleny do jednotlivých pololetí a nakonec do celkového součtu. Jsou zde rozlišeny případy cizích státních příslušníků a to celkem 12, tedy 19 %. V tomto roce byla také služba IC odmítnuta a to ve 2 případech, což jsou 3 %.

Přehled případů vykazání s rozlišením pro ohroženou ženu a ohroženého muže v Libereckém kraji v letech 2008 a 2009 znázorňují následující 2 grafy.

Graf č. 9 – procentuální přehled vykazání: ženy x muži, rok 2008.

Graf č. 10 – procentuální přehled vykazání: ženy x muži, rok 2009.

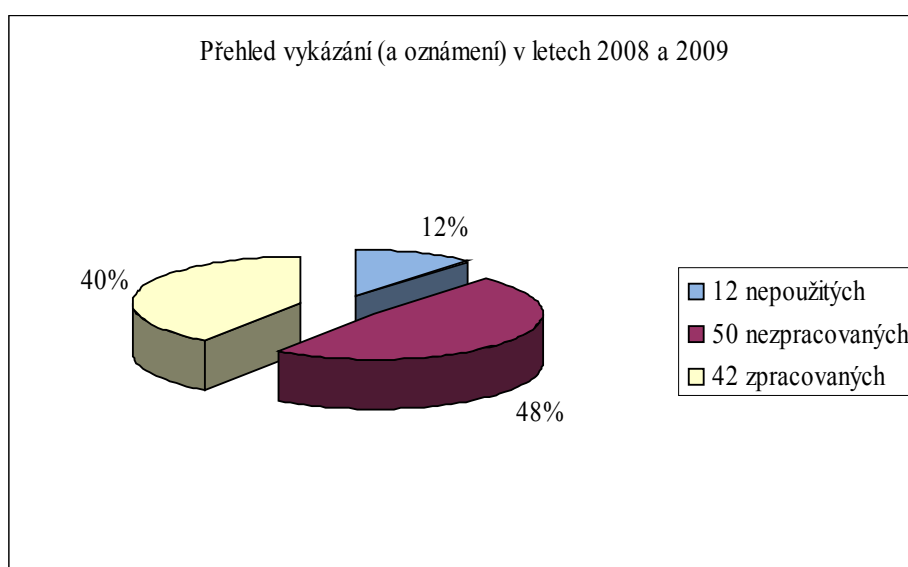

Graf č. 9 znázorňuje 111 evidovaných případů kontaktů z ulice přímo Intervenčním centrem a 36 případů vykazání policií v roce 2008. Z případů IC bylo 107 ohrožených žen, tedy 72 % z celkového počtu, 4 případy ohrožených mužů, tedy 3 %. Z 36 případů policie bylo 35 ohrožených žen, tedy 24 %, 1 ohrožený muž, tedy přibližně 1 % z celkového počtu.

Graf č. 10 znázorňuje 94 případů kontaktů z ulice přímo Intervenčním centrem a 68 případů vykazání policií v roce 2009. Z případů IC bylo 85 ohrožených žen, tedy 52 % z celkového počtu, 9 případů ohrožených mužů, tedy 6 %. Z 68 případů policie bylo 64 ohrožených žen, tedy 40 %, 4 ohrožení muži, tedy přibližně 2 % z celkového počtu.

Hlavním zdrojem dat byly výsledky celkem 92 ohrožených osob, zadokumentovaných v letech 2008 a 2009, ke kterým získal zpracovatel práce přístup, popřípadě které měl možnost sám vypracovat a zapsat v rámci trestního řízení. Ze 104 případů vykázaní v letech 2008 a 2009 nebylo možné použít výsledky (řízené rozhovory) 12 osob. Z 92 případů nebyl žádný muž. Odpovědi jsou součástí oznámení podaných ohroženými osobami, popřípadě byly zaznamenány jako poznámky mimo protokol. V roce 2008 byla základní otázka neoznámení domácího násilí pokládána jako součást oznámení spíše pro upřesnění všech skutečností a pohnutek, proč ohrožená osoba již přišla oznámení na policii podat. V roce 2009 již byla tato otázka pokládána a odpověď zjišťována s cílem využití pro zpracování bakalářské práce. Z 92 případů oznámení tak bylo zadokumentováno 42 odpovědí. V 50 případech nebylo možné otázku položit pro neochotu zpracovatele, popřípadě pro nemožnost přístupu k vyšetřovacímu spisu. Přehled zpracovaných, nezpracovaných a nepoužitých případů vykázaní je znázorněn v následujícím grafu č. 11.

Graf č. 11 – přehled vykázaní (a oznámení) v letech 2008 a 2009.

Pro potřeby průzkumu byla ohroženým osobám v rámci vyšetřování trestních oznámení položena základní otázka:

- Co je důvodem nebo příčinou toho, že podáte oznámení na domácí násilí jako poškozená pozdě, tedy až když dojde k újmě na zdraví, nebo jej nechcete podat na policii vůbec?

Záměrně byla vybrána tato otevřená otázka. Uzavřenou otázkou nebo dotazníkem by mohlo dojít k vyšší chybovosti při vyhodnocení.

Pro potřeby průzkumu bylo tedy osloveno 42 ohrožených žen, kterým byla položena otázka: „Co je důvodem nebo příčinou toho, že podáte oznámení na domácí násilí jako poškozená pozdě, tedy až když dojde k újmě na zdraví, nebo jej nechcete podat na policii vůbec?“

Tabulka č. 7 – zaznamenaný druh odpovědi a počet odpovídajících.

zaznamenaný druh odpovědi	počet odpovídajících
nedokonalost zákonů, strach o sebe	1
strach že se to bude opakovat a nikdo nepomůže	4
nedůvěra v policii, v systém, strach z dalšího postupu	5
špatná předchozí zkušenost s oznámením	1
strach o budoucnost, z pomluv jak se na rodinu bude dívat okolí	2
strach ze samoty, z nemožnosti se sama starat o dítě	3
absence podpory ze strany rodiny	2
strach ze smrti, vyhrožování mě i dětem	5
strach z toho, že sama jsem příčinou násilí	4
výhody soužití převažují nad samotou nebo změnou	2
stud z vlastní slabosti, strach z opakování	3
nedůvěra v sebe sama, stud před okolím, nízké sebevědomí	1
strach ze msty a samoty	4
okamžitě nahlásím vždy vše, nenechám to dojít dál	2
nepůjdu za nikým, koho neznám	1
nevím	2
celkem	42

V tabulce jsou barevně odlišeny bloky odpovědí, které spolu tématicky souvisí. V modré části vyjádřilo nedůvěru v systém nebo v policii celkem 11 osob. V jednom případě je zmíněna i špatná zkušenost s předchozím oznámením.

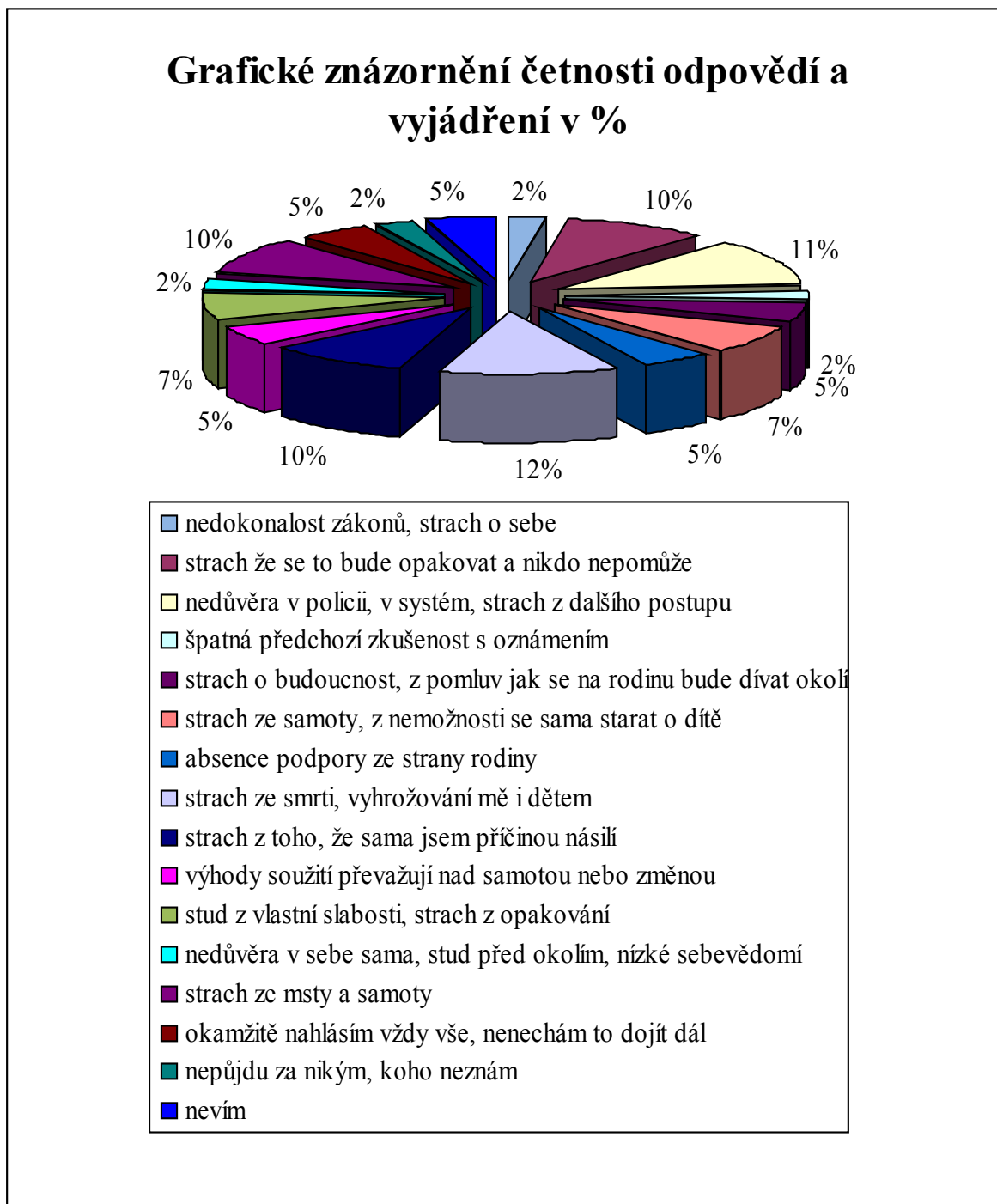
V následující části jsou fialově odlišeny tři odpovědi celkem 7 osob. Ty vyjádřily především obavy o budoucnost, o názor okolí. Za důvod neoznámení domácího násilí uvedly 2 osoby odmítavý postoj rodiny, absenci jejich podpory.

V zeleně označené části je zaznamenáno sedm odpovědí. Celkem 21 osob vyjádřilo strach v různých formách. Mimo jiné 3 osoby uvedly jako důvod neoznámení stud z vlastní slabosti a strach z toho, že ony samy jsou příčinou vzniku domácího násilí uvedly 4 osoby. Jediné 2 osoby uvedly, že vždy oznámí jakýkoli náznak domácího násilí a nenechají jednání násilné osoby dojít tak daleko, aby došlo k újmě na zdraví.

Odpověď „nepůjdu za nikým, koho neznám“ by se při určitém úhlu pohledu mohla také zařadit do prvního bloku odpovědí. I v této odpovědi je vyjádřena nedůvěra v policii jako v cizí osobu, které se těžko bude ohrožená osoba svěřovat s tak intimním problémem, jakým domácí násilí je.

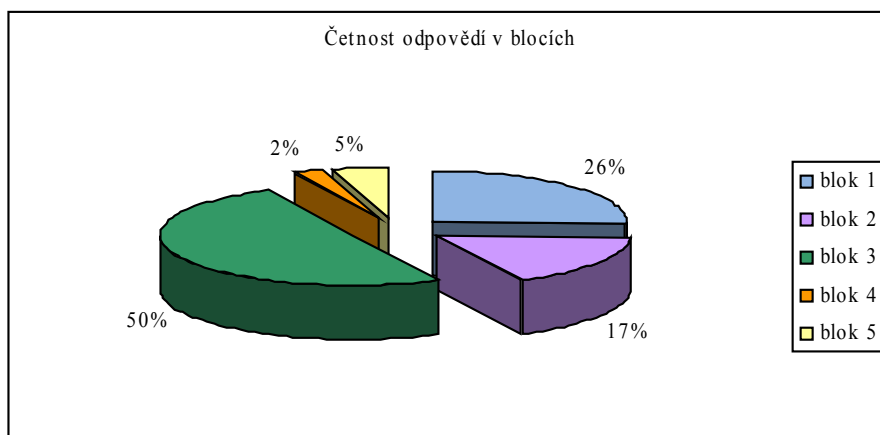
Na položenou otázku nebyly schopny odpovědět konkrétním způsobem 2 osoby.

Graf č. 12 – grafické znázornění četnosti odpovědí a vyjádření v %.

Z grafu je tedy patrná četnost jednotlivých odpovědí vyjádřená v %. Nejpočetněji jsou zastoupeny odpovědi: nedůvěra v policii 5 x, strach ze smrti 5 x, dále strach ze msty 4 x, strach z opakování 4 x z celkového počtu odpovědí.

Graf č. 13 – četnost odpovědí v blocích.

Graf navazuje na tabulku č. 7. Znárodnuje četnost odpovědí v barevně rozlišených blocích. Nedůvěru v policii, v systém, zákony, špatné předchozí zkušenosti a strach z opakování se domácího násilí i po oznámení bez pomoci příslušných institucí uvedlo jako důvod neoznámení 11 osob, tedy 26 % odpovídajících z celkového počtu 42 osob. Strach ze samoty, z budoucnosti a absence podpory rodiny uvedlo 7 osob, tedy 17 % odpovídajících. Strach v různé formě, především o děti a sebe, stud a pocit nízkého sebevědomí uvedlo 21 osob, tedy 50 % odpovídajících. Přibližně 2 % odpovídajících zastoupená 1 osobou, by nešla za nikým, koho nezná. I v této odpovědi lze najít určitou nedůvěru v policii jako v cizí instituci. Na položenou otázku se nedokázaly vyjádřit 2 osoby, což je graficky znázorněno jako 5 % odpovídajících. Za zmínku stojí uvedení strachu z toho, že je sama příčinou domácího násilí, u 4 osob, tedy 10 % odpovídajících.

8.4 Vyhodnocení předpokladů

- Předpoklad č. 1 - obětmi domácího násilí jsou ve většině případů ženy.

Z grafů případů domácího násilí spojených s vykázáním policií nebo oznámených na IC vyplývá, že v roce 2008 bylo z celkového počtu 147 případů vykázání policií a přijatých oznámení na IC ohrožených 142 žen, tedy 97 % ze všech oznámení. V roce 2009 z celkového počtu 162 případů bylo ohrožených 149 žen, tedy 92 % ze všech oznámení.

Předpoklad č. 1 se nám podařilo rozborem dat potvrdit.

- Předpoklad č. 2 - ženy neoznamují domácí násilí většinou ze strachu z pokračování domácího násilí;

Jak vyplývá z tabulky č. 7, odpověděly 4 ženy, že mají strach z opakování domácího násilí, 5 žen odpovědělo, že mají strach ze smrti (jako následek jejich oznámení a tedy pokračování domácího násilí), 4 ženy vyjádřily strach ze msty, tedy z pokračování domácího násilí. Dále

převažují odpovědi vyjadřující strach v různých formách, například strach ze samoty a z toho, že nebude moci sama pečovat o dítě. Mimo jiné 3 osoby uvedly jako důvod neoznámení stud z vlastní slabosti a 4 strach z toho, že ony samy jsou příčinou vzniku domácího násilí. Z celkového počtu pak 13 žen odpovědělo, že mají strach z pokračování domácího násilí a ze msty za oznámení, tedy 32 %, jak znázorňuje graf č. 12.

Předpoklad č. 2 se rozbořem dat nepodařilo potvrdit.

➤ Předpoklad č. 3 - ženy neoznamují domácí násilí z nedůvěry v policii jako instituci.

Jak vyplývá z tabulky č. 7, vyjádřilo nedůvěru v systém nebo v policii 11 osob. V jednom případě byla zmíněna i špatná zkušenost s předchozím oznámením. Do tohoto počtu je zahrnuta i druhá odpověď, v jejíž části je vyjádřena obava z toho, že nikdo, tedy ani policie a jiné instituce, nepomůže. Odpověď „nepůjdu za nikým, koho neznám“ by se při určitém úhlu pohledu mohla také zařadit do bloku odpovědí o nedůvěře. I v této odpovědi je vyjádřena nedůvěra v policii jako v cizí osobu, které se těžko bude ohrožená osoba svěřovat s tak intimním problémem, jakým domácí násilí je. Z celkového počtu odpovídajících vyjádřilo nedůvěru v policii jako instituci 6 žen, tedy 13 % odpovídajících, jak je znázorněno v grafu č. 12. Nedůvěru v systém a nedovolání se pomoci uvedlo jako důvod 5 žen, tedy 12 %. Celkem vyjádřilo nedůvěru policii a systému 12 žen, tedy 27 % odpovídajících.

Předpoklad č. 3 se podařilo rozbořem dat potvrdit.

9 Závěr

Studiem problematiky domácího násilí bylo zjištěno, že se jedná o velmi závažný sociální problém. Existoval zcela jistě i dříve, avšak s vývojem společnosti se mění i náhled na tuto problematiku. Důvěra v policii ještě není úplně zažitá. Ohrožené osoby se obávají úniku informací a následně toho, jak na ně budou pohlížet nejbližší osoby v rodině a blízké okolí. Další strach pramení z nejistoty, co se bude dít dál, s kým a jak bude ohrožená osoba žít. A dále z toho, jak se k nim násilná osoba zachová, zda se nebude mstít. Celkově lze konstatovat, že se tato situace zlepšuje.

Předpoklad o tom, že ženy jsou častější obětí domácího násilí, byl potvrzen. Ženy byly obětí domácího násilí v Libereckém kraji v roce 2008 z celkového počtu 147 případů vykazání evidovaných policií a případů oznámených z ulice evidovaných Intervenčním centrem ve 142 případech, což je 97 %. V roce 2009 pak z celkového počtu 162 případů bylo 149 žen evidováno jako oběť, tedy 92 % ze všech evidovaných případů.

Předpoklad o tom, že oběti domácího násilí neoznamují jednotlivé případy většinou z obavy z pokračování násilí nebo z obavy ze msty, nebyl potvrzen. Z tohoto důvodu by domácí násilí neoznámilo 21 osob, tedy 20 % ohrožených osob. Celkem 32 % žen domácí násilí neoznámí ze strachu v různých formách.

Předpoklad o tom, že oběti domácího násilí neoznamují jednotlivé případy z důvodu nedůvěry v policii a instituce byl bohužel potvrzen. Z tohoto důvodu by domácí násilí neoznámilo přímo policii 5 osob, což je 11 % z celkového počtu dotazovaných. Z důvodu nedůvěry a špatné předchozí zkušenosti by oznámení neučinilo 15 % dotázaných. Institucím vcelku při oznámení nedůvěřuje 26 % dotázaných osob.

9.1 *Doporučení do praxe*

Pomáhající organizace by se mohly více zabývat tím, jak má domácí násilí rozpoznat sama ohrožená osoba v době, kdy lze ještě předejít fyzickému násilí. Obecně většina ohrožených osob považuje jednání násilné osoby za „normální“. Je tedy nutné vysvětlit do detailu, co se za normální dá považovat a co ne. Tyto informace by se mohly objevit jak na internetu, tak v různých informačních brožurách. Ty by však měly být přístupné nejen v krizových centrech a na policii, ale především v institucích běžně ohroženými osobami navštěvovanými, například ve školách, u lékaře a v informačních místech státních institucí. Matka se dvěma dětmi nemá ani čas, a pokud je obětí domácího násilí ani možnost, účastnit se nějakého školení nebo semináře. Častěji půjde s dětmi k lékaři na kontrolu. Zde může být anonymně oslovena například informační brožurou. Stejně tak by se tyto informace měly ve větší míře vyskytovat i ve školách, aby děti byly schopné rozpoznat znaky domácího násilí a využít některého z kontaktů pro pomoc.

Zcela určitě potom vážne informovanost policie vůči veřejnosti. Zlepšení situace by mohlo přinést zveřejňování již odsouzených případů domácího násilí bez osobních údajů se zvýrazněním základních znaků domácího násilí, pojmenování prvních příznaků, oprávnění policie, možných postupů a závěr soudu například v informačních letácích. Znaky domácího násilí jsou u každého případu jedinečné a odlišné. Důraz je potřebné dát na normalnost informovanosti a naprostou důvěru v instituci.

Na druhou stranu vážne i informovanost policie v rámci sebe sama. Zpočátku, před rokem 2007, se školení k problematice domácího násilí zúčastnili pouze vedoucí pracovníci, kteří měli poskytnout odbornou pomoc a radu – supervizi – svým podřízeným při zpracování jednotlivých oznámení. Tato praxe se ukázala jako nedostatečná. Jediný pracovník v kolektivu například 20 lidí nemůže být k dispozici 24 hodin každému jednotlivému podřízenému. Nyní se již daří zaškolovat i další jednotlivé pracovníky a v poslední době i specialisty na problematiku domácího násilí. Jejich školení by měla být více zaměřena na problematiku traumat způsobených viktimizací, vcítění se do situace oběti domácího násilí, zacházení s oběťmi domácího násilí v praktických situacích nebo zacházení se specifickými kategoriemi obětí.

Za samozřejmý by pak měl být považován výcvik nejen pracovníků pomáhajících profesí, ale také státních zástupců a soudců.

Ovšem získání důvěry policie jako instituce je dlouhodobý proces.

Literatura

- ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. vyd. 1. Praha: Grada Publishing, a.s., 2008. 160 s. ISBN 978-80-247-2207-8.
- DUFKOVÁ, Ivana. *Domácí násilí se zaměřením na problematiku obětí*. Praha, 2005. 70 s. Učební pomůcka. Střední policejní škola Ministerstva vnitra v Praze.
- HARTL, Pavel; HARTLOVÁ, Helena. *Psychologický slovník*. 1. vydání. Praha: Portál, 2000. 774 s. ISBN 80-7178-303-X.
- MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, s.r.o., 2005. 272 s. ISBN 978-80-7367-368-0.
- SPURNÝ, Joža. *Psychologie výsledku*. Praha: Portál, s.r.o., 2003. 120 s. ISBN 80-7178-846-5.
- VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. druhé. Praha: Portál, s.r.o., 2000. 444 s. ISBN 80-7178-496-6.
- Domácí násilí: Přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích*. Mgr. Zuzana Franková, Petra Vitoušová, Bílý kruh bezpečí, o.s.. Praha: P&M, 2002. 143 s. ISBN 80-86284-19-0.

Internetové zdroje

- Bílý kruh bezpečí o.s.: Bezpečnostní plán* [online]. 2008 [cit. 2010-03-07]. Domácí násilí. Dostupné z WWW: <http://www.bkb.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=297>.
- Bílý kruh bezpečí o.s.: Jak pomoci, když je ohrožen někdo v mém okolí domácím násilím* [online]. 2007. [cit. 2010-03-07]. Domácí násilí. Dostupné z WWW: <<http://www.domacinasili.cz/cz/redakce/prakticke-rady/jak-pomoci-kdyz-je-ohrozen-nekdo-v-mem-okoli-domacim-nasilim/r103>>.
- BKB, Domácí násilí* [online]. Praha: BENETA.cz, 2007 [cit. 2010-03-09]. Bílý kruh bezpečí, o.s. Dostupné z WWW: <<http://www.domacinasili.cz/>>.
- BKB.Juristic.cz* [online]. Praha: 2002 [cit. 2010-03-07]. BKB. Domácí násilí kapitola 2. Dostupné z WWW: <<http://bkb.juristic.cz/80342/old>>.
- ČSÚ, Liberec* [online]. 25.11. 2009. Liberec: Český statistický úřad, 2010, 25.11. 2009 [cit. 2010-03-07]. Obyvatelstvo | ČSÚ Liberecký kraj. Dostupné z WWW: <<http://www.liberec.czso.cz/x/krajedata.nsf/oblast2/obyvatelstvo-xl>>.

Domáci násilí [online]. Praha: 25.10.2007 [cit. 2010-03-10]. Domáci násilí v České republice 2001 - 2006. Dostupné z WWW: <<http://www.domacinasili.cz/files/uploaded/Archiv/apdn.htm>>.

Informace o domácím násilí [online]. Praha: 2010 [cit. 2010-03-07]. Acorus, občanské sdružení, pomoc osobám ohroženým domácím násilím. Dostupné z WWW:

<<http://www.acorus.cz/cz/informace-o-domacim-nasili.html#sdfootnote4sym>>.

Policie : Domáci násilí [online]. 2010 [cit. 2010-03-07]. Policie České republiky – KŘP Královéhradeckého kraje. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/sprava-clanky-domaci-nasili.aspx>>.

SMITH, Martha; STRAUS, Murray A. *Www.domacinasili.cz* [online]. Zpravodaj Bílého kruhu bezpečí: 2003 [cit. 2010-02-24]. Primární prevence násilí mezi partnery. Dostupné z WWW: <<http://www.domacinasili.cz/cz/redakce/prevence/primarni-prevence-nasili-mezi-partnery/r97>>.

Statistiky vypracované pro BKB. [on-line]. Praha. Pro odborníky. Statistika. [cit. 2010-03-07]. Dostupné z WWW: <<http://www.bkb.cz/>>.

STEM pro občanské sdružení Bílý Kruh bezpečí a Philip Morris ČR a.s. 2001. [on-line]. Praha. [cit. 2010-03-07]. Dostupné z WWW: <<http://www.bkb.cz/>>.

Základní informace o domácím násilí. [on-line]. Praha. [Cit. 2008-12-19]. Dostupné z WWW: <<http://nasili.unas.cz/>>.

Zákony

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon.

Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích.

Zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky.

Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod.

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

Zákon č. 135/2006 Sb., na ochranu před domácím násilím.

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

Publikace

Informační brožura BKB. Volně dostupné.

Interní akty řízení Policejního prezidia ČR. Pro vnitřní potřebu policie.

Doporučení bezpečnostního odboru policejního prezidia: Postup při zjištění domácího násilí. Praha: Policejní prezídium, 2009. Pro vnitřní potřebu PČR.

Statistický přehled. PČR. Liberecký kraj. Vnitřní intranetová síť PČR, 2010.

Policejní prezídium ČR. *Závazný pokyn policejního prezidenta č. 200/2008.* Interní nařízení.

Doporučení bezpečnostního odboru policejního prezidia: Postup při zjištění domácího násilí. Praha: Policejní prezídium, 2009. Pro vnitřní potřebu PČR.